

Συνέντευξη με τον κ. Καλομοίρη Γεώργιο (Κ.Γ.)

Συμμετέχει ο κ. Καλομοίρης Ιωάννης (Κ.Ι.)

και ο κ. Λαρετζάκης Εμμανουήλ (Λ.Ε.)

Κρήτη, Περιβόλια Ν. Ρεδύμνης, Τ.Ε.Ι. Κρήτης (Παράρτημα Ρεδύμνου)

26 Οκτωβρίου 2004

Ερευνητές συμμετέχοντες στη συνέντευξη:

Σηφάκης Γρηγόριος, Θεοδοσοπούλου Ειρήνη, Περπιράκη Ελένη, Φραγκούλης
Εμμανουήλ

CD 1

Ερ. Σήμερα 26 Οκτωβρίου έχουμε τη χαρά και τη τιμή να μιλάμε, να βρίσκονται εδώ, να ηχογραφούνται και να παίρνουμε συνέντευξη από τον κύριο Γιώργο Καλομοίρη, από τον κύριο Ιωάννη Καλομοίρη και από τον κύριο Λαρετζάκη Μανόλη, εδώ στα Τ.Ε.Ι., στα Περιβόλια. Κύριε Καλομοίρη εσείς πώς ξεκινήσατε τη μουσική; Πώς και ασχοληθήκατε με τη λύρα;

Κ.Γ. Ασχολήθηκα από μικρό παιδί, όταν μας κάψανε η Γερμανοί, πήγαμε με την οικογένεια μου στο Σίβας, σε ένα χωριό στο Μαλεβίζι και ένας γαμπρός μου είχε μια λύρα και την έπιασα και την τριγούνιζα και με το γύρισμα του χρόνου πήγαμε στα Ανώγεια. Έχτισε ο πατέρας μου δυο κάμαρες, και μπήκαμε μέσα εμείς τα παιδιά, ο μπαμπάς η μαμά και με καλούσανε νεαροί και κάναμε καντάδες. Εκείνα τα χρόνια κάναμε πολλές καντάδες, βέβαια. Εγώ δεν ήξερα αν έπαιζα και τι έπαιζα. Διότι τα ακούσματα μας τότε εκεί πέρα ήτανε τοπικά.

Ερ. Να ξεκινήσουμε από κάτι άλλο. Εσείς γεννηθήκατε στα Ανώγεια.

Κ.Γ. Ναι.

Ερ. Σε ποια ηλικία πήγατε στο Ηράκλειο;

Κ.Γ. Στο Ηράκλειο κατέβηκα το... 1949.

Ερ. Γεννηθήκατε το 1900... πόσο; Το 1931;

Κ.Γ. Ε! μην το λέμε τώρα, δεν είπαμε να μην το λέμε;

(Γελάει)

- Ερ. Σε ποια ηλικία ήσασταν, τότε, δηλαδή; Είκοσι;
- Κ.Γ. Πες περίπου δεκαοχτώ χρονών.
- Ερ. Είκοσι περίπου;
- Κ.Γ. Περίπου δεκαεπτά.
- Ερ. Και πήγατε στο Ηράκλειο;
- Κ.Γ. Έπαιξα τότε λύρα, βέβαια. Εγώ έπαιξα τα πρώτα μου... στα δεκάξι μου χρόνια έπαιξα στα Ανώγεια σε γάμο. Μαζί με τον συχωρεμένο τον Ευλούρη παίξαμε αυτός το μαντολινάκι και εγώ τη λύρα. Και εναλλάξ, κάπως. Αλλά εγώ ύστερα έβλεπα ότι τα φτερά μου ήτανε περιορισμένα στο χωριό μου, στα Ανώγεια και το χειμώνα φεύγανε οι βοσκοί οι κτηνοτρόφοι και πηγαίνανε στα χειμαδιά. Άσε που δεν μπορούσαμε και να επιδιώσουμε και αναγκάστηκα και έπαιρνα τη λύρα και κατέβαινα στο Ηράκλειο. Και εκεί ήτανε και Ανωγειανοί και κάναμε καντάδες και βγάζαμε τα προς το ζην, κάπως. Όταν τώρα παντρεύτηκα το 1951 πήγα στρατιώτης, γύρισα, έβλεπα ότι δεν με χωρούσε το Ηράκλειο. Άρχισε ο κόσμος και με καλούσανε δεξιά αριστερά, στο νομό Ηρακλείου, και άμα με καλούσανε στο Ρέθυμνο, στα Χανιά, στην Κρήτη, έβλεπα ότι... «βρε, κάτι είμαι και δεν το ξέρω»; Το '58 άρχισα και ήδηλα δισκογραφία, το '57. Πήγα στην Αθήνα τέσσερις φορές για να γράψω τον πρώτο μου δίσκο, τέσσερις φορές. Την πέμπτη κατόρθωσα πια και τον εγράψαμε τον πρώτο δίσκο, αυτό που έγραφα και εδώ, το Έγινες μάγισσα για εμέ. Όταν τώρα και στο κομμάτι έπιασε ο δίσκος, εκείνα τα χρόνια με κερύ, 78 στροφών, είδα ότι η δουλειά πάει καλά και άρχισα και πήρα ζεστά τη λύρα βέβαια και άρχισα και έφευγα από την Κρήτη. Και πήγαινα στην Αθήνα σε ένα κέντρο, μια ταβέρνα «Κρυφή φωλιά» και έπαιζα κάπου - κάπου και ούτω κάθε εξής. Και όταν άρχισα την δισκογραφία και πήγε το '61, '62, '63 και δώστου μέχρι και το σήμερα, λέω πρέπει να φύγω και από το Ηράκλειο. Και πήγα στην Αθήνα, το '71, '70 - '71. Και κάθισα επτά χρόνια εκεί, κι έπαιξα κι εκεί και από κει και άσε τώρα το εξωτερικό και άσε το ένα το άλλο. Εντάξει από κει και πέρα γύρισα στο Ηράκλειο το '77 και πήρα ένα κέντρο και εκεί έκατσα πια, δεν μπορούσα να γυρίζω στα χωριά δηλαδή είχα κουραστεί πια και κάθισα στο μαγαζί μόνιμα. Έβγαινα κατά επιλογή

βέβαια, και ορισμένοι συντέκνοι, κουμπάροι, «πρέπει να έρθεις στο γάμο, πρέπει να έρθεις στο μαγαζί μου, πρέπει, πρέπει», έβγαίνα σποραδικά. Μέχρι που το '97 που έκλεισα το μαγαζί βγήκα πάλι και για τρεις χειμωνιές στην Αθήνα, δυο μήνες.

Ερ. Σε ποιο μαγαζί;

Κ.Γ. Στο «Ζορμπά». Εκατέβαινα το καλοκαίρι και δουλεύω και μέχρι τώρα είμαι αυτός που είμαι. Θεε να σου πω για δισκογραφία να τελειώνουμε;

Ερ. (Γελάει)

Θα μας πείτε...

Ερ. Αυτό το μαγαζί το έχετε ακόμα;

Κ.Γ. Τι;

Ερ. Αυτό το μαγαζί το έχετε ακόμα;

Κ.Γ. Όχι. Το έκλεισα το '97.

Ερ. Όταν πρωτακούσατε λύρα στα Ανώγεια πόσων χρόνων ήσασταν; Πώς και σας κινήθηκε έτσι η περιέργεια να μάθετε λύρα;

Κ.Γ. Δεν ξέρω. Το είχα μέσα μου. Εγώ έβλεπα... είχαμε ένα συχωρεμένο Πασπαράκη τυφλός, το παρατσούκλι του ήτανε Στραβός και άκουγα τη λύρα και μ' άρεσε. Είχα και ένα γαμπρό και τριγούνιζε εκεί πέρα λίγο - λίγο, Ευλούρης Γεώργης. Αλλά ήταν και κάτι άλλοι που μ' αρέσανε, ένας Χρον..., τον έφταξες; Δεν τον έφταξες.

Ερ. Ένας...;

Κ.Γ. Χροναντώνης. Και μ' άρεσε. Ήταν κάτι Πλουσιδής, ήταν ο Μανουράς ο Κουρκούτης, ο γέρος.

Ερ. Ο πατέρας του...;

Κ.Γ. Ο πατέρας του Μανουρά του Μανόλη και μ' άρεσε. Όπου γινότανε γλέντι εγώ πήγαινα δίπλα τους στην παρέα τους και αφουγκράζομουνε, άκουγα. Είχα βέβαια το λυράκι πάρει του γαμπρού όταν μας κάψανε οι Γερμανοί το '45, να ακούσω το κομματάκι και να πάω να το τριγουνίζω να το παίξω και μ' άρεσε, δηλαδή... αλλά ήταν άλλα ακούσματα. Όταν εγώ έφυγα από τα Ανώγεια είδα ότι δεν περνούσε το στοιχείο εκείνο εκεί, το καλλιτεχνικό που άκουγα τα πρώτα μου ακούσματα και άρχισα και προσαρμοζόμουνα σε άλλα ακούσματα, στου Λαγού του συχωρεμένου, του Καραβίτη και

μεταγενέστερα, άρχισα και... του Σκορδαλού. Πήρα το δρόμο του Σκορδαλού στην αρχή. Είδα ότι δεν με σύμφερνε, δηλαδή δεν ήμουν εγώ αυτός που θα μπορούσα να παίξω Σκορδαλό. Είχα μέσα μου ότι είμαι άλλος. Και φεύγω από το δρόμο του Σκορδαλού και πάω στο δρόμο του Μουντάκη. Είδα πάλι ότι δεν είμαι, ενώ μ' αρέσανε και μ' αρέσουνε, είδα ότι έπαιζα το κομμάτι του Μουντάκη ή του Σκορδαλού και το έπαιζα τέλεια. Αλλά εγώ του έβαζα άλλα πράγματα. Πρόσθετα δικά μου και λέω μωρέ αυτός είμαι. Δεν μπορώ να το παίξω έτσι.

Ερ. Σε ποια ηλικία αυτοί οι πειραματισμοί;

Κ.Γ. Από μικρό παιδί. Από το '52 και ύστερα. '53 - '54 και ύστερα. Φτασμένοι βέβαια ο Σκορδαλός και ο Μουντάκης που γράφανε, μόνο αυτοί οι δυο γράφανε στις εταιρείες, τότε. Κανείς άλλος, και αν ακούσουμε κανένα δίσκο να τον επαίξουμε, θα παίξω το κομμάτι αντιγραφή, αλλά δεν ήτονε μέσα μου, λέω, μέχρι που βρήκα τον εαυτό μου ξέρεις πότε; Το 19--... Που έγραψα τον πρώτο μου δίσκο το '58, είδα ότι αυτός είναι ο Καλομοίρης. Μετά από είκοσι έξι, είκοσι επτά χρόνια είχα βέβαια και το τσάκι - τσάκι που έγινε...

Ερ. Και το;

Κ.Γ. Το τσάκι - τσάκι που έγινε χρυσό και μάλιστα θα το πω και δεν πρέπει να το πω γιατί είναι περειαυτολογία κατέβηκα στο Βέλγιο και το εύρηκα σε ξένη γλώσσα γραμμένο.

Ερ. Έτσι, ε;

Κ.Γ. Μουσική George Kalomoiris με άλλα όργανα και με άλλα... άλλους τραγουδιστές, τα ίδια λόγια. Έγινε και σουξέ εκείνη την εποχή βέβαια και αυτό με σήκωσε εμένα. Το έπιασα το σουξέ τότε τυχαίως, το έπιασα νωρίς, το '61 και μου το έδωσε το σουξέ αυτό ο συχωρεμένος ο Κατσιφάς που είχε τότε τη Philips, γράφαμε κρητικά και μου λέει «μωρέ, κάτι άλλο Γιώργο», μου λέει, «δεν έχεις»; «Ναι», του λέω. «Για παίξ' το μου», μου λέει. Και το παίξω και μου λέει «αυτό θέλω 'γω, να το κάνω σουξέ». Αρχινά:

(Λέει με τσάκι τσάκι τον ρυθμό του τραγουδιού

Τσάκι τσα τσάκι τσάκι

«Αυτό θέλω» μου λέει, «αυτό θα το κάνω εγώ σουξέ». Και το έκανε.

Ερ. Καλαματιανό ε;

Κ.Γ. Ναι. Καλαματιανό. Το έκανα σουξέ που λέει «Διάλε το τσαλιτσάκι σου που το έκανα πουλί σου που να προβάλλεις στην αυλή μη σκάσει το πουλί σου». Από κει τώρα εκαδιερώδηκε ο Καλομοίρης. Με καδιέρωσε βέβαια ο κόσμος. Διότι κανείς δεν μπορεί να πιστέψει ότι φτάνει ψηλά χωρίς τη δύναμη του κόσμου. Κανένας. Και έχω ένα... ένα... πώς να το πω τώρα, χαίρομαι που μπορώ μέχρι τώρα και σταμάτησα ψηλά. Διότι το να βγεις ψηλά είναι εύκολο, το να σταματήσεις ψηλά είναι δύσκολο. Είναι πολύ δύσκολο το να σταματήσεις ψηλά. Λέει μια μαντινάδα:

«Εύκολο στην κορφή να βγεις από τον πάτο,
μα δύσκολο να ξαναβγείς όταν θα αλλάξεις κάτω».

Και κατόρθωσα από κει και με αγάπησε η κοινωνία, με αγάπησε ο κόσμος όλος. Όπου και να πήγαινα, σάρωνα εκείνα τα χρόνια όταν ήμουν στην επικαιρότητα. Άρεσα στον κόσμο βλέποντας με ότι τον πρόσεχα τον κόσμο. Τον αγαπούσα τον κόσμο. Δεν με πείραζε το οικονομικό, αρκεί να διασκεδάσω τον κόσμο.

Ερ. Πώς ήταν τότε οι αμοιβές, δηλαδή όταν ήσασταν τριάντα χρονών;

Κ.Γ. Όσα ήθελα μου δίνανε. Αλλά ουδέποτε στη ζωή μου δεν επήρα ποτέ λεφτά, εδώ έχω συνεργάτη που παίζουμε δέκα χρόνια μαζί, δεκαπέντε, πόσα; Ουδέποτε από εκκλησία, σε χοροεσπερίδα της εκκλησίας, ουδέποτε σε χοροεσπερίδα σχολείων, ποτέ, ό,τι πιάναμε, φιλοδώρημα που λένε, ποτέ συμφωνία δεν επήρα από αυτό, Γαμπρός; Τον εχτυπούσα. Μια φορά παντρεύεσαι, θα πληρώσεις. Και στα μαγαζιά έκανα μεγάλες αθαρείες. Δηλαδή όταν πήγαινα σε ένα μαγαζί και σήμερα, σημερινά λεφτά 2000 ευρώ, όταν έβλεπα ότι δεν τραβούσε ότι ήταν πολλά τα έξοδα του και οι εισπράξεις καταλάβαινα, ναι μεν είχε κόσμο αλλά ήτανε λίγες, αν του άφηνα 500 ευρώ ήταν μεγάλη διαφορά για αυτόν γιατί έβγαζε μια τρύπα, που λέμε εδώ μια παροιμία. Έχω πολλά να πω αλλά τι να πρωτοπώ. Και εκεί είναι που κράτησα ψηλά και με αγάπησε ο κόσμος και τον αγαπώ τον κόσμο αυτόν. Δηλαδή όπου και αν κατεβώ τώρα Καλομοίρης θα πουν την καλή κουβέντα οι άνθρωποι.

Ερ. Σε ποια κέντρα μπορούμε να πούμε ότι παίζατε, έτσι να τα αναφέρουμε μέχρι να φτάσουμε στον «Ζορμπά»;

- Κ.Γ. Στην Αθήνα έπαιζα σε δυο κέντρα δικά μου, «Κρητικό Κονάκι», Παρασίου και Αχαρνών, βγήκαμε μαζί με τον Μανόλη και με τον Μανιά το '70 και παίξαμε μέχρι το '75. Παρασίου και Αχαρνών, έτσι δεν ήτανε Μανόλης;
- Λ.Ε. Ναι, ναι.
- Κ.Γ. Τότε ήτανε το πιο μεγάλο στολίδι των κρητικών μαγαζιών. Το '75.
- Λ.Ε. Τι '75 πήγαμε στα «Αγρίμια» με '76.
- Κ.Γ. Ναι. Ύστερα πήραμε τα «Αγρίμια», Μάγερ κα Βαζαξή με άλλον ένα μαζί. Παίξαμε μέχρι το '77. Μετά έφυγα από κει και κατέβηκα στο Ηράκλειο και πήρα το περίπτερο, το «Περίπτερο». Και το είχα μέχρι το '97, είκοσι χρόνια. Δεκαεννιά χρόνια συγκεκριμένα το είχα.
- Ερ. Ήσασταν και επιχειρηματίας, δηλαδή;
- Κ.Γ. Ναι. Εγώ είχα τη λύρα μου, επιχειρηματίας... είχα ένα λογιστή και τα τελευταία χρόνια κατέβαινε η γυναίκα μου. Δεν είχα εγώ καμιά δουλειά με το μαγαζί, δεν με πείραζε οι εισπράξεις του μαγαζιού. Εγώ έπαιζα τη λύρα με τον κόσμο.
- Ερ. Όταν είπατε προηγουμένως ότι αν δεν πήγαινε καλά, και αφήνατε και 500 ευρώ και του λέγατε μη μου δίνεις 2000 ευρώ σημερινά αλλά δώσε μου 1500, σε ποια μαγαζιά ήτανε αυτό;
- Κ.Γ. Σε όλα τα κέντρα εδώ στο Ηράκλειο, εδώ στο Ρέθυμνο, εργόμασταν δυο χρόνια καλοκαίρι, νομίζω, στο «Πασιφάι», τότε ήτανε στις δόξες του το «Πασιφάι» εδώ. Δεν ξέρω αν το θυμάται κανείς, κάθε βράδυ εργόμαστε.
- Ερ. Το «Πασιφάι».
- Κ.Γ. Από το Ηράκλειο και παίξαμε και φεύγαμε το πρωί. Και το βράδυ πάλι το ίδιο. Ενώ ήτανε λυράρηδες εδώ μου λέει «έλα Καλομοίρη» μου έλεγε ο καταστηματάρχης, «γιατί δεν δουλεύω» και ήτανε φίλος μου ο Θωμάς, αυτός που έχει το «Ζορμπά» τώρα, και εργόμαστε το καλοκαίρι κάθε βράδυ, κάθε βράδυ.
- Ερ. Επώνυμο;
- Κ.Γ. Κουνάνης. Βέβαια, διακεκομμένα έκοβα διότι είχα χορούς σε άλλους γάμους, σε άλλα χωριά και του 'λεγα «θα έρθω να σου παίξω πέντε - δέκα μέρες αλλά το άλλο Σαββατοκύριακο θα λείπω ή το άλλο Σάββατο ή την Κυριακή, διότι θα βρεις άλλο λυράρη, διότι έχω υποσχέσεις, έχω

υποχρεώσεις, έχω συντέκνους έχω φίλους, πρέπει να δω τους φίλους μου».

Και μου έκανε τη χάρη αυτή.

Ερ. Τα μαγαζιά τότε λειτουργούσαν, καθημερινή λειτουργούσαν τότε;

Κ.Γ. Καθημερινά και αρχινούσαμε και 8:00 η ώρα, πρόσεξε το αυτό και βγαίνανε οι οικογένειες. Θέλ' α βγουν οι οικογένειες με τα παιδιά των τις γυναίκες των αν φάνε να πιούνε, 12:00 – 1:00 η ώρα να φύγουνε και ερχότανε και η νεολαία, εντάξει. Τώρα, αρχίζουνε 1:00 η ώρα. Μα ποιος οικογενειάρχης θα πάρει τη γυναίκα του και τα παιδιά του να πάει να ξεφυτίσει και να πάει το πρωί στη δουλειά του; Κανένας. Και δεν φταίνε που δεν πάει ο κόσμος στα κρητικά κέντρα, φταίμε εμείς οι λυράρηδες, η ουσία. Διότι έχουμε τον εγωισμό πάνω από το κεφάλι μας. Έτσι;

Ερ. Δηλαδή;

Κ.Γ. Μια οικογένεια δεν βγαίνει να πάει τώρα σε ένα μαγαζί. Ποιος θα πάρει τη γυναίκα του και το παιδί του δύο χρονών, τριών χρονών, πέντε χρονών, δέκα χρονών να πάει σε μαγαζί, να πάει στις 1:00 η ώρα τη νύχτα και να φύγει στις 5:00 στις 6:00 και να πάει το πρωί στη δουλειά; Πάει κανένας;

Ερ. Γιατί είναι εγωισμός αυτό;

Κ.Γ. Όλοι οι μουσικοί έχουμε εγωισμό αλλά εμείς οι λυράρηδες ένα παραπάνω. Ένα παραπάνω. Νομίζω ότι έχουμε, δεν ξέρω να πιάσω την έννοια, δεν μπορώ να την καταλάβω την έννοια αυτή που βαδίζουμε εμείς οι λυράρηδες, γιατί βλέπουμε τον κόσμο και νομίζουμε πως είναι πάντα έτσι. Δεν είναι έτσι. Προηγουμένως είπα ότι είναι εύκολο να βγεις ψηλά, να σταματήσεις ψηλά είναι δύσκολο. Και ο κόσμος σε ανεβάξει και ο κόσμος σε κατεβάξει.

Ερ. Γιώργο όταν πρωτογίνανε αυτά τα μαγαζιά στο Ηράκλειο, αυτά τα κρητικά, ...

Κ.Γ. Δεκατρία ήταν κάποτε. Κάθε βράδυ, χωρίς ρεπό.

Ερ. Ναι. Τι κόσμος ερχότανε στην αρχή;

Κ.Γ. Οικογένειες. Μάρτυρες.

Ερ. Μέσα από το Ηράκλειο, κόσμος;

Κ.Γ. Και από τα χωριά.

Ερ. Περισσότερο;

Κ.Γ. Περισσότερο οικογένειες. Και η νεολαία ερχότανε, αλλά περισσότερο...

- Ερ. Θέλω να πω από τα χωριά ερχόντουσαν περισσότερο ή...
- Κ.Γ. Και από το Ηράκλειο. Όταν λέω δεκατρία μαγαζιά ήτανε κάθε βράδυ σχεδόν γεμάτα, δεν είναι λίγο πράγμα. Δεν είναι λίγο πράγμα. Το '72, '73, '74, το '72 παίζαμε στο «Περίπτερο», '71, '72, '73, το καλοκαίρι, δεν έβρισκες καρέκλα. Δεν έβρισκες καρέκλα και το '74, '75... '75 πήγαμε στο... '74 πήγαμε στο «Ξαστεριά». Πότε έγινε το πραξικόπημα το κυπριακό;
- Ερ. Το '74.
- Κ.Γ. Καλοκαίρι ήτανε. Και πήγαμε σε ένα... κάποιος Τζαγκαράκης το έκανε το μαγαζί και ήρθε στην Αθήνα και με βρήκε και μου λέει «έλα ρε Γιώργο, σε παρακαλώ, να μου παίξεις μια σαιζόν». «Ελα, ελα...» και πήγαμε.
- Λ.Ε. Ξεκαθάρισε. Τα καλοκαίρια. Και το χειμώνα ήμασταν πάνω σε χειμερινά μαγαζιά στην Αθήνα.
- Κ.Γ. Ναι, το χειμώνα στην Αθήνα και τα καλοκαίρια κάτω.
- Ερ. Μάλιστα.
- Κ.Γ. Λοιπόν και ερχότανε άνθρωπος του γάμου και μου έλεγε «Γιώργο έλα στο γάμο, και πόσα θες; Όσα θες». Και δεν σύμφερε να φύγω οικονομικά. Δεν με σύμφερε να φύγω οικονομικά από το μαγαζί, καθημερινές. «Ελα καθημερινή να μου παίξεις στο μαγαζί μου. Πότε θέλεις να τον κάνω τον γάμο. Να τον κάνω καθημερινή να 'ρθεις;». «Όχι δεν μπορώ», έλεγα. «Ευχαριστώ πολύ, δεν μπορώ, δεν μπορώ, δεν μπορώ». Σκέψου τι κόσμος ερχότανε. Πολλά λεφτά.
- Ερ. Και γιατί άλλαξε αυτό;
- Κ.Γ. Και δεν είπα ότι η μουσική, όταν βγήκε η νεολαία, εκαβαληκεύσανε το καλάμι γρήγορα. Τα γράφουμε αυτά;
(Γελάνε)
- Λ.Ε. Γιατί δεν το λες; Οι νέοι καλλιτέχνες έχουνε φέρει αυτή τη κατάσταση.
- Κ.Γ. Οι νέοι καλλιτέχνες πάνε 1:00 η και βγαίνουνε απάνω. 1:00 ώρα, στο κέντρο.
- Ερ. Δεν καταδέχονται να παίξουν νωρίς, δηλαδή;
- Κ.Γ. Ναι, «εγώ είμαι καλλιτέχνης», σου λέει.
- Λ.Ε. Φίρμες, όπως δα τους λαϊκούς τραγουδιστές.

- Κ.Γ. Και πάνε οι νέοι και γλεντήζουν και πάνε και λένε μαντινάδες μαζεύονται καμιά δεκαπενταριά – εικοσαριά νεαροί και ξημερώνονται.
- Λ.Ε. Και πρέπει να πεις και το άλλο Γιώργη, ότι ανεβαίνουνε και αρχινάνε 12:00 και 1:00 η ώρα και σταματάνε το πρωί που πρέπει να βγει ο ήλιος, 8:00 η ώρα για να είναι ο ήλιος ψηλά, για να έχει επιτυχία το γλέντι. Αν δεν ξημερωθούνε και αν δεν βγει ο ήλιος δεν έχει επιτυχία το γλέντι!
- Κ.Γ. Έχουμε και ένα άλλο κακό. Ο νεαρός καλλιτέχνης τώρα, χωρίς να θέλω να κατηγορήσω κανένα, προς Θεού, γιατί όλοι με αγαπούν και με σέβονται, αλλά κάνει και κακό στην υγεία των. Για να βγει να παίξει πρέπει να πιει ένα μπουκάλι ούισκι. Μα εγώ θα πιω μισό ποτηράκι θα πιω για να κουνώ τα χέρια μου. Αυτό είναι ναρκωτικό και θα πιω ένα μπουκάλι ούισκι για να βγω; Ναι μεν βγαίνουν με έξαρση και με κέφι, αλλά από κάτω ο κόσμος βαθμολογεί, γιατί δεν έχει πιει εκείνη την ώρα. Όταν πιούνε και αυτοί και θέλουν πια όχι ποιότητα, δεν θένε ποιότητα, παρά θένε φασαρία γιατί μεθύσαμε όλοι ξέρω εγώ, ε, τότε περνά. Δεν είναι όμως έτσι, διότι το κανάς πράξη. Έγραψα ένα καλλιτέχνη μια φορά στο μαγαζί μου, τον είχα βάλει, ήτανε μουντιάλ και τον έβαλα να μου παίξει όσο ήταν το ποδόσφαιρο και είχα αρρώστια με το ποδόσφαιρο, παρακολουθούσα, και να πιει ένα μπουκάλι ούισκι με τον ένα λαουτιέρη και μετά να βγούνε. Και πιάνω και εγώ ένα μαγνητόφωνο και τον μαγνητοφωνώ. Και του λέω «απόψε, θα σε παρακαλέσω πάρα πολύ να βγεις να παίξεις χωρίς να έχεις πιει». Και έχω την αδειανή την κασέτα και βγαίνει και έπαιξε πριν να πιει. Το βράδυ του λέω «έλα να σου πω». Βάνω λοιπόν τη μια κασέτα και του λέω «ποιος είναι αυτός»; Μου λέει «εγώ είμαι». «Και τι ακούς εδώ»; «Δεν είναι καλά», λέει. «Για άκου εδώ». Λέει, «εδώ είναι πιο ωραία». «Εδώ δεν έχεις πιει», του λέω. «Εδώ δεν έχεις πιει». Το καταλαβαίνω να πιεις ένα ποτηράκι, εντάξει, το καταλαβαίνω. Να πιεις δυο στην διάρκεια του γλεντιού. Εντάξει. Αλλά όχι να πιεις ένα μπουκάλι ούισκι και μα βγεις να παίξεις ύστερα. Και με συγχωρείς σε πολλούς να τρέχουνε τα σάλια του, από δω και από κει. Ο κόσμος τα βαθμολογεί αυτά.
- Ερ. Τι άλλο βλέπετε να κάνουν σήμερα οι νέοι λυράρηδες που δεν το εγκρίνετε, που δεν σας αρέσει;

Κ.Γ. Να δουλέψουνε. Δεν δουλεύουν.

Ερ. Δηλαδή;

Κ.Γ. Δηλαδή, αν πάμε τσι δεκαετίες, πρόσεξε. Παίρνουμε την δεκαετία του Σκορδαλού, του Μουντάκη, αυτή τη δεκαετία. Σκεφτείτε πόσοι συνθέτες ήτανε εκείνη την εποχή. Θα μου πεις το κρητικό, εντάξει. Κάτι θα βγάλεις. Ήταν ο Σκορδαλός, ο Κλάδος, ο Σηφογιώργης, ο Μουντάκης, δυνατοί συνθέτες. Και κατεβαίνουμε στην άλλη δεκαετία. Και είμαι εγώ ο Ροδάμανθος, ο Ξυλούρης, ο Γεράσιμος Σταματογιαννάκης, για συνθέτες μιλάω τώρα. Και φεύγουμε στην παρακάτω, όσο πάμε και χαμηλώνουμε. Τώρα αυτή την εποχή, την τελευταία την δεκαετία. Πείτε μου ένα συρτό που επετάχθηκε μπροστά; Πέρα από ένα συρτό του Αλεφαντινού οι Λίμνες. Ακούτε κάνα άλλο συρτό να πεταχτεί μπροστά; Μόνο το συρτό αυτό άκουσα εγώ. Άστη τη Χαραυγή, η Χαραυγή είδατε ποιανού είναι. Είναι του λαουτιέρη, το έπαιξε ο λαουτιέρης, άστο αυτό. Πείτε μου ένα συρτό κρητικό που έχει πεταχτεί μπροστά, πέρα από τις Λίμνες. Το έχετε ακούσει λίγο πολύ.

Ερ. Γιατί πιστεύετε συμβαίνει αυτό;

Κ.Γ. Δεν γεννάνε, δεν δουλεύουνε τα παιδιά. Γιατί βρίσκουν έτοιμο το ψωμί, αλλά θα τελειώσει. Όταν δεν μπορεί ένας λυράρης, γιατί είναι καλοί εκτελεστές, πολύ καλοί εκτελεστές, αλλά όταν κάτσει να δουλέψει και ο μόνος που είναι συνθέτης σήμερα στα κρητικά, για μένα, για μένα, χωρίς να θέλω να παινέσω κανένα, είναι ο Αλεφαντινός. Συνθέτης, αλλά δουλεύει το παιδί. Σα λυράρης μιλάμε. Δεν παίζει ο Αλεξάκης καλή λύρα; Τον ξέρετε τον Αλεξάκη το Μανόλη; Τρομερή λύρα. Ακούσατε ένα συρτό δικό του να πεταχτεί μπροστά; Δεν παίζει ο Σαμόλης καλή λύρα; Ακούσατε κανένα συρτό να πεταχτεί μπροστά; Ακούσατε κανένα να πει αυτό είναι του Σαμόλη, του Αλεξάκη; Ή του Λεκάκη. Ή του Βερεράκη. Όλοι αυτοί. Δεν δουλεύουν, το βρίσκουν έτοιμο. Πάνε εκεί, μια και είναι τώρα στην επικαιρότητα, νέοι, εντάξει τραβάνε αλλά πού θα πάνε;. Ο Ζερβάκης, όταν θα μου πεις για λυράρης για μένα είναι τρομερός λυράρης. Δηλαδή δεν μπορώ να καταλάβω, δεν μπορεί να καταλάβεις πόσο ωραίος λυράρης είναι, για μένα που παίζω λύρα, του βγάνω το καπέλο μου. Δεν μπορεί το παιδί

να πετάξει ένα συρτό. Δεν μπορεί να πετάξει μια κοντυλιά, μονό βρήκαμε ένα «επανάσταση», ε, ε, ε, δεν γίνεται. Κάποτε θα... τώρα είναι στην επικαιρότητα, όταν είναι πενήντα χρονών θα τα παίζει αυτά; Θα μπορεί; Στα πενήντα πέντε, εξήντα θα μπορεί να παίζει αυτά τα πράγματα τα τρελά; Όχι, βέβαια. Και να τα παίζει δεν περνούν γιατί έρχεται από πίσω ο άλλος ο νέος και τραβάει εκείνα τα... Βγάλε λοιπόν να κάτσεις να βγάλεις κομμάτια διαχρονικά, διότι ο τελευταίος μου δίσκος, όποιος δεν τον επήρε, γιατί ο τελευταίος μου δίσκος επήγε σε ποιότητα στο Ηράκλειο σε σπίτια. Σε ποιότητα. Και όλα μου τα κομμάτια που επαιζαμε είναι διαχρονικά. Ο Χωρισμός είναι πόσο χρονών; Ο Χωρισμός είναι, ξέρεις πότε Γιάννη; Το '89. Έγινες μάγισσα για εμέ που είναι ακόμα πουλάει, στον πρώτο μου δίσκο το 1958 και τον έχουνε παίζει, ποιοι τον έχουνε παίζει; Νέα εκτέλεση. Ο Μελισσανάκης, παίζει τρομερή λύρα, το έχει εκτελέσει, ο Σταυραράκης ο Βασίλης το έχει εκτελέσει, ο Αλεξάκης το έχει εκτελέσει. Διαβάζω μες στα μάτια σου, που δεν τα επαιζαμε αυτά τα συρτά, ο Μανωλιούδης, το Μ' άνοιξες το κορμί πληγές, το έπαιζε ο Παπαδάκης, δικό μου και αυτό. Το παίζουνε τέλεια το γράφουνε τα παιδιά αλλά κάτσε να φτιάξεις ένα δικό σου, ρε παιδί μου. Παίξε το και αυτό, κάτσε να φτιάξεις και ένα δικό σου. Δεν δουλεύουνε γιατί τα βρίσκουνε όλα έτοιμα.

Ερ. Πιστεύετε ότι αυτό είναι που κατοχυρώνει ένα καλλιτέχνη;

Κ.Γ. Ποιο;

Ερ. Το να βγάλει δικούς του σκοπούς;

Κ.Γ. Βεβαίως. Βεβαίως. Μην έχεις απαίτηση γιατί όταν θα γράψει ένας καλλιτέχνης δέκα κομμάτια δεν ξέρει ποιο θα είναι σουξέ. Μπορεί να μην είναι κανένα. Μπορεί να γράψει δέκα και να είναι τα πέντε σουξέ. Δεν ξέρει ποιο είναι το σουξέ, γιατί αν ήξερε ποιο είναι το σουξέ θα έγραφε συνέχεια σουξέ. Έτσι δεν είναι; Δεν ξέρει ποιο θα πεταχτεί.

Ερ. Όμως ο Καρεκλός γιατί έμεινε, ο Ροδινός γιατί έμεινε;

Κ.Γ. Κοίταξε να δεις. Εκείνα τα χρόνια ήταν διαφορετικά. Διότι κάθε έξι μήνες έβγαίνε ένα κρητικό τραγούδι. Κάθε έξι μήνες εγράφανε ένα κρητικό τραγούδι. Όχι ένα δίσκο, ένα μικρό... ένα μεγάλο δίσκο εβδομήντα οκτώ στροφών με ένα τραγούδι από την μια μεριά και από ένα από την άλλη. Το

Εγινες μάγισσα για εμέ είναι γραμμένο έτσι. Και πέντε - έξι μήνες το γροικούσανε οι ανθρωποι εκείνο να το πράμα το καινούριο, το καινούριο, το καινούριο, εντάξει. Αλλά ήτανε και μια διαφορετική στόφα εκείνη οι ανθρωποι. Σήμερα είναι διαφορετικά τα πράγματα υπάρχει πληθώρα, έχει έρθει ο κορεσμός. Είναι πολλοί. Κάθε χωριό έχει δέκα λυράρηδες. Δέκα λυράρηδες.

- Ερ. Να κάνω μια επιστροφή στην συζήτηση.
- Ερ. Ελάτε λίγο πιο κοντά γιατί δεν ξέρω αν ακούγεται.
- Ερ. Όταν στα παλιότερα χρόνια παίζατε στις 8:00 η ώρα το βράδυ και ερχότανε ο κόσμος με τις οικογένειες τους, εγώ το θυμάμαι αυτό τη δεκαετία του '60.
- Κ.Γ. Το '70, μέχρι το '80 και κάτι.
- Ερ. Στην Αθήνα έπαιζε ο Σκορδαλός, έτσι τον γνώρισα τον Θανάση τότε, σε ένα κέντρο που λεγότανε τα «Χανιά», ήτανε στην Πλατεία της Αγίας Ειρήνης.
- Κ.Γ. Είχα πάει.
- Ερ. Έπαιζε Σαββατόβραδα και Σάββατο και Κυριακή. Όχι όλη τη βδομάδα. Εγέμιζε το μαγαζί. 9:00 η ώρα είχαν ήδη φάει και σηκώνόντουσαν να χορέψουν. Δεν υπήρχε καρέκλα να κάτσεις. Έπρεπε να πας από τις 8:00 για να βρεις να κάτσεις.
- Κ.Γ. Βέβαια 9:00 η ώρα είχαν φάει όλοι.
- Ερ. Και ήτανε μεγάλοι ανθρωποι, νέοι, παιδιά, μικρά παιδιά και πηγαίναμε τότε σε αυτό το μαγαζί με τον καθηγητή της Θεατρολογίας εδώ στο Πανεπιστήμιο Κρήτης τον Θόδωρο Χατζηπανταζή που δεν ήτανε κρητικός αλλά λάτρευε την κρητική μουσική και πηγαίναμε και ακούγαμε τον Σκορδαλό σχεδόν κάθε Σαββατόβραδο στα «Χανιά» και παρατηρούσαμε πώς η παράδοση και στο χορό την αφομοιώνει το παιδί, από μικρό παιδί, ας πούμε. Και φαινότανε πια η σχέση του κοινού με τον καλλιτέχνη, το δούνε και λαβείν, αυτό το πράμα. Αυτό δεν τον χρειάζονται οι νέοι εκεί που πάνε στη 1:00 ώρα να παίζουνε;
- Κ.Γ. Δεν είπα προηγουμένως; Αυτοί λένε να πάνε να παίξουμε στις 1:00 σιγά μην παίζω από τις 10:00.

Ερ. Και οι επιχειρηματίες που έχουν τα μαγαζιά, δεν το θέλουν το κοινό αυτό που πήγαινε πιο νωρίς παλιά; Δεν θα πήγαινε και τώρα αν είχαν ανθρώπους να παίζουν;

Κ.Γ. Εγώ πήγα πέρσι σε μαγαζί στα Χανιά και 9:00 η ώρα – 10:00 η ώρα ήταν μέσα εκατόν πενήντα άνθρωποι, διακόσιοι. Εγώ λέω 9:30 η ώρα να βγούμε. Και μου λέει ο καταστηματάρχης: «Όχι, κάτσε. Γιατί να βγεις κύριε Καλομοίρη;» μου λέει. Ο κόσμος... Όχι θα βγεις 12:00 η ώρα. «Μα τι λες μου λέω πως θα βγω στις 12:00 η ώρα, να περιμένουν αυτοί δυο ώρες ακόμα, να περιμένουν οι άνθρωποι, εγώ θα βγω» του λέω «και δεν θέλω και φράγκο απ' την συμφωνία που έχουμε. Εγώ θα βγω για τον κόσμο» του λέω. Εγώ ντρεπόμουν να κάθομαι εκεί πέρα και να κάθονται οι άνθρωποι και να μην γλεντήζουνε.

Ερ. Γιατί; Αυτό αναρωτιέμαι και εγώ, γιατί;

Κ.Γ. Κατάλαβες; Γιατί η νεολαία σήμερα λέει του πατέρα του και της μάνας του «θέλω τα πενήντα ευρώ, τα είκοσι, το βράδυ το πρωί που σηκώνεται», και όταν λέμε πρωί λέμε τ' απόγευμα και δεν την ενδιαφέρει πού θα τα βρεις.

Ερ. Αυτό θα πει τα βρίσκουν έτοιμα. Έτσι;

Κ.Γ. Έτσι. Αλλά οι λυράρηδες φταίμε. Φταίμε εμείς οι μουσικοί, εμείς φταίμε. Αλλά το άλλο τώρα που είπες, καθημερινά εδώ που τα λέμε θέλω να περιεαυτολογήσω για τους Ανωγειανούς λυράρηδες, το κάθε μέρα το κάνανε οι Ανωγειανοί λυράρηδες. Και πρώτος ο Ξυλούρης ο συχωρεμένος στην Αθήνα το '69- '70, το έκανε ο Ξυλούρης κάθε μέρα. Κάθε βράδυ, κάθε βράδυ. Όχι στου Παρασίου και Αχαρνών στο «Κρητικό Κονάκι», σε ένα άλλο, μα πώς λεγότανε εκείνο το υπόγειο; Μετά πήγε με το γύρισμα του χρόνου στο «Κονάκι», φεύγοντας ο Ξυλούρης και πήγε στην Πλάκα με τον Μαρκόπουλο, πήγα εγώ στο «Κονάκι». Το κάθε βράδυ και χωρίς ρεπό. Και εκεί καθιερώθηκε κάθε βράδυ. Μετά άνοιξαν και άλλα μαγαζιά κ.τ.λ. κ.τ.λ. Αλλά είχαμε ένα... ένα, ένα δρόμο ότι κύριε μου 9:00 η ώρα πάνω οι μουσικοί, το αργότερο 9:00 η ώρα. Κουρδισμένοι, φτιαγμένοι και 10:00 η ώρα είχανε φάει οι άνθρωποι και αρχίζανε το γλέντι.

Ερ. Αυτά είναι τα φυσικά πράγματα.

Κ.Γ. Και 12:00 ώρα – 1:00 φεύγανε όσοι είχανε αριβάρει από νωρίς.

- Ερ. Μέχρι τι ώρα παίζατε εσείς, μέχρι τι ώρα κρατούσε αυτό;
- Κ.Γ. Πρωί 5:00 η ώρα, 6:00 - 7:00.
- Ερ. Κάθε βράδυ δηλαδή γινότανε αυτό;
- Κ.Γ. Κάθε βράδυ.
- Ερ. Μήπως υπήρχε οικονομικός λόγος από το για να κρατήσει περισσότερο τον κόσμο...
- Κ.Γ. Γιατρέ μου τώρα...
- Ερ. από το να υπάρχει και να κρατήσει περισσότερο τον κόσμο και γι' αυτό τους συμφέρει, ό,τι συμβαίνει και γενικότερα δηλαδή, να πηγαίνει αργά ο καλλιτέχνης. Εάν δηλαδή πήγαινε ο πελάτης νωρίς 9:30 η ώρα και έτρωγε και άκουγε και καθότανε μέχρι τις 12:00 θα έκλεινε το μαγαζί.
- Κ.Γ. Θα ερχότανε άλλος μετά. Ερχότανε πιο αργά αυτές που δεν είχανε υποχρεώσεις οικογενειακές.
- Ερ. Αυτό μήπως το κατευθύνουν πιο πολύ οι επιχειρηματίες, είναι το ερώτημα μου;
- Κ.Γ. Όχι.
- Ερ. Όποτε και οι λυράρηδες...
- Κ.Γ. Ο επιχειρηματίας θέλει να τελειώσει νωρίς, για να καθαρίσει το μαγαζί και να ανοίξει πάλι την επόμενη μέρα. Δεν φταίει ο επιχειρηματίας.
- Ερ. Μήπως και ο κόσμος καθυστερεί; Έχω πάει και σε γλέντι...
- Κ.Γ. Μια για ποιο κόσμο μιλάτε; Βγήκατε τώρα σε κρητικά κέντρα να δείτε; Στο Ηράκλειο είναι τώρα ένα κρητικό κέντρο, δύο και δεν βάνουνε και τα δύο αν δεν βάνουνε πεντακόσιους ανθρώπους. Είναι η, πες μου τώρα Μανόλη, το «Κάστρο» και ένα άλλο μαγαζί κρητικό, και ήτανε δεκατρία μαγαζιά. Το μικρότερο έβανε τετρακόσιους ανθρώπους χειμερινά και καλοκαιρινά.
- Ερ. Εγώ θα ήθελα να επιστρέψω λίγο. Δεν ξέρω αν ο κ. Μανόλης αν ικανοποιήθηκε από την απάντηση.
- Ερ. Θέλει περισσότερο συζήτηση αυτό και μου αρκεί η άποψη του Γιώργου.
- Κ.Γ. Πολύ συζήτηση θέλει.
- Ερ. Εγώ πιστεύω δηλαδή ότι είναι γενικότερο το θέμα. Και συναντάται με όλη τη διασκέδαση του Έλληνα αυτή τη στιγμή, με όλη τη πραγματικότητα.

Αυτό πιστεύω ότι είναι και είναι πολλοί οι παράγοντες για αυτό. Και δεν ξέρω αν φταίνε μόνο οι καλλιτέχνες δηλαδή και αν αυτοί έχουνε αναγκαστεί να ακολουθήσουνε ένα ρεύμα το οποίο και καθοδηγείται και επιβάλλεται από τους επιχειρηματίες και το θέλει ο κόσμος. Έτσι δεν είναι;

Ερ. Εγώ σε ένα γλέντι που πήγα το καλοκαίρι και έπαιζε ο Αλεξάκης σε ένα χωριό πήγα 12:00 η ώρα και δεν ήτανε κανένας. Και ήρθαν 1:00 η ώρα.

Κ.Γ. Μπράβο.

Ερ. Όχι. Κανένας και κάτω. Πελάτες.

Κ.Γ. Έχει συνηθίσει ο κόσμος έτσι τώρα.

Ερ. Και ήρθαν 1:30 η ώρα και ανοίγανε μπουκάλια ούισκι ούτε καν φαγητό δηλαδή.

Κ.Γ. Και πώς έγινε αυτό;

Ερ. Έτσι τους μάθανε. Πότε δουλεύουνε οι άνθρωποι; Την άλλη μέρα τι ώρα ξυπνάνε;

Κ.Γ. Αυτό ήθελα να πω.

Ερ. Προφανώς πάει η νεολαία.

Κ.Γ. Πάει κυρίως η νεολαία.

Ερ. Υπάρχουν τόσοι άνθρωποι που...

Κ.Γ. Κάθε μέρα πάει η νεολαία, γιατί έχει κάθε μέρα το εικοσάρι ευρώ, το... τριάντα, το πενήντα, τα παίρνει από τον πατέρα και τη μητέρα. Αν δεν τα πάρει από τον πατέρα θα τα πάρει από τη μητέρα. «Είσαι υποχρεωμένος που με έκανες», λέει δηλαδή «θα μου δώσεις λεφτά».

Κ.Ι. Αυτοί κινούν τα νήματα στην ελληνική οικογένεια, κάτω των τριάντα ετών. Όλο το χρήμα, όλο το πάρε - δώσε εκεί γίνεται. Οι υπόλοιποι τώρα, ας πούμε, μια φορά τη βδομάδα να βγεις κάπου, άντε δυο.

Ερ. Μα κάποιος πρέπει να τα αντλεί τα χρήματα για να τα ξοδεύει και να στα δώσει, αυτό είναι ποιος κερδίζει και ποιος ξοδεύει. Εν τω μεταξύ επειδή εγώ τα τελευταία δώδεκα χρόνια ζω λίγο - πολύ στην Αμερική και λιγότερο εδώ, πάω στην Νέα Υόρκη ταχτικά στα Jazz μαγαζιά, μ' αρέσει αυτή η μουσική που είναι σαν λαϊκή μουσική και σε όλα τα μεγάλα Jazz club οι μουσικές είναι δύο σεντ παίζουνε, δύο σειρές. 9:00 - 10:30 και μετά 11:00 - 12:30. Αυτό είναι, δύο φορές και μετά αντίο σας. Μόνο την Κυριακή μπορεί

να παίζουν και τρίτη μετά τα μεσάνυχτα, αλλά 9:00 η ώρα αρχίζει. Και στα καλά τα μαγαζιά δεν έχει φαί, έχει μόνο ποτό, πας φαγωμένος σαν να πας πρώτα και τρως και μετά ακούς και είναι μία ώρα, άντε μιάνμιση το πολύ. Μετά φεύγεις. Και έχεις πληρώσει εισιτήριο και μπαίνεις μέσα και ό,τι φας επιπλέον και ό,τι πιεις επιπλέον. Και το έχουν καθιερώσει αυτό και πας ανθρωπινές ώρες και ακούς και απολαμβάνεις.

- Κ.Γ. Και πας το πρωί στη δουλειά σου.
- Ερ. Βέβαια, πας στη δουλειά σου. Αναρωτιέμαι λοιπόν εάν, ας πούμε, ανοίγατε ένα μαγαζί στο Ηράκλειο εσείς οι τρεις που λέει ο λόγος, το βράδυ μόλις τελειώσει το οδοντιατρείο του ο νεότερος ο Καλομοιράκης πάει και παίρνει το όργανο του και παίζει. Αν παίζετε από τις 9:00 – 12:00 και μετά αντί σας, δεν θα είχατε κόσμο;
- Κ.Ι. Βεβαίως και δεν θα είχαμε.
- Κ.Γ. Θέλει μεγάλη προσπάθεια αυτό το πράγμα για να γίνει. Δηλαδή πρέπει να φτιάξεις ένα ειδικό μαγαζί γιατί η εξέλιξη τρέχει, χωρίς πολλές εντάσεις.
- Ερ. Για να φέρετε τις οικογένειες πίσω.
- Κ.Γ. Χωρίς πολύ ένταση, χαμηλά.
- Ερ. Έτσι αυτά, αυτά.
- Κ.Γ. Ναι, και μεγάλη διαφήμιση. Μεγάλη υπομονή στον καταστηματάρχη να αντέξει την πίεση.
- Ερ. Εγώ νομίζω ότι θα σας αγκαλιάσει όλη η πόλη και τα ραδιόφωνα και οι τηλεοράσεις και θα κερδίσετε τον κόσμο που χάθηκε για την κρητική μουσική, γιατί χάθηκε. ο κόσμος, ο κόσμος χάθηκε, να τον ξανακερδίσετε πίσω. Είναι αμαρτία δηλαδή να υπάρχει...
- Κ.Γ. Ποιο είναι το παρήγορο; Εγώ βλέπω πάλι γιατί λέμε το ένα, λέμε και το άλλο, όπως και ο γιατρός πολλά τα αίτια κι η πλοκή είναι μία. Ότι ο νέος θα πάει και στα άλλα, προς άλλα ακούσματα κ.τ.λ. Πλην όμως όταν παντρευτεί πρώτα βάνει τη λύρα και όταν κάνει βάρφτιση βάνει πάλι τη λύρα, ενώ μέχρι να παντρευτεί...
- Ερ. Και άμα παντρευτεί και κάνει παιδιά θα τρέχει στις 1:00 η ώρα.
- Κ.Γ. Δεν πάει ύστερα.

- Ερ. Αυτό λέω, να τον φέρετε πίσω. Αυτόν θα φέρετε λοιπόν στην 9:00 η ώρα. Γι' αυτό λέω ότι χρειάζεται μια καινούρια προσπάθεια να ζωντανέψουν κάπως.
- Κ.Γ. Ναι, μα αυτό πρέπει να την κάνουν νέα παιδιά και να βοηθήσουν και αυτοί διότι, πώς να το πω τώρα. Όταν άνοιξε στο Ηράκλειο το πρώτο μαγαζί, ο «Ερωτόκριτος», επί «Καν - Καν» τότε και ύστερα πήγε εγίνηκε «Κρήτη» και μετά «Ερωτόκριτος», επηγαίναμε με τον συχωρεμένο τον Ευλούρη και βλέπαμε τον καταστηματοάρχη, «βάλτο ρε, κάνε το λύρα, βάλε μωρέ λύρα». Και λέει... «ποιος θα μας...;» Δεν... «θα παίζουμε» του λέω, Τετάρτη, Σάββατο, και Κυριακή το έκανε. Αυτό που σου λέω τώρα το '64. Και πήγαινα εγώ την πρώτη βδομάδα Τετάρτη, Σάββατο και Κυριακή. Δεν βγάναμε τίποτα. Την άλλη βδομάδα να πάει ο Ευλούρης, την άλλη βδομάδα να πάει ένας άλλος λυράρης, την άλλη πάλι από την αρχή. Και παλέψαμε τον πρώτο χρόνο, το δεύτερο έβαλε και την Παρασκευή. Τον τρίτο ζητήσαμε και ποσοστά για να μην πληρώνει το μαγαζί. Το κρατήσαμε το μαγαζί και βγαίνει σε λίγο και ανοίγει η «Καλλιθέα», ανοίγει το «Άλσος», ανοίγουν τα «Ζαμάνια», ανοίγει η «Καστέλα», πόσα - και πόσα; Ανοίγουν τα «Ριζίτικα». Σημερινά μαγαζιά μιλάμε τώρα.
- Ερ. Καιρός είναι να ξανά ξεκινήσετε πάλι όπως παλιά.
- Κ.Γ. Αλλά βοηθήσαμε το μαγαζί, το κρατούσαμε. Τίποτα, και οι λαουτιέρηδες, παιδιά δεν βγάνουμε, εντάξει θα το κρατήσουμε το μαγαζί, ναι, ναι, ναι, ναι... Δεν κάνει σήμερα να τσακώνεσαι. Ξέρω μια περίπτωση στο Ηράκλειο...ε! στα Χανιά. Πόσα ήταν στα Χανιά, ξέρεις; Οκτώ κρητικά μαγαζιά μεγάλα με μεγάλες αίθουσες και έχει ένας ανιψιός μου τα «Ζαμάνια» και πήγε ο λυράρης και έγινε συμφωνία 300.000 δρχ. και έκαμε τζίρο 140.000 δρχ. και του πήρε τις 300.000 δρχ. Έκλεισε το μαγαζί. Κι έβαλε μπουζούκια.
- Ερ. Εδώ στο Ρέθυμνο μαγαζιά είχες;
- Κ.Γ. Όχι. Έχει μόνο μεγάλες αίθουσες, καλά μαγαζιά, αλλά μόνο για τις γάμους.
- Ερ. Πώς εξηγείτε αυτό το φαινόμενο;

- Κ.Γ. Δεν είπαμε; Ποιος θα πάει να δουλέψει... ποιος επιχειρηματίας θα ανοίξει μαγαζί, να περιμένει την νεολαία από τις 1:00 η ώρα να έχει 10 ευρώ στην τσέπη του να πάει. Το πορτοφόλι το έχει ο κύριος, ο κύριος...
- Ερ. Δεν αναφέρομαι εγώ στην σημερινή κατάσταση, ας πούμε παλιότερα. Είπαμε είχαν το Ηράκλειο.
- Κ.Γ. Είχε πολλά εδώ.
- Ερ. Και κλείσανε;
- Κ.Γ. Κλείσανε.
- Ερ. Μπορείτε να μας πείτε μερικά;
- Κ.Γ. Το «Πασιφάι» το καλοκαίρι είχε τον Τζαγκαράκη το χειμώνα, άλλο ένα εδώ παρακάτω δεξιά, καθώς κατεβαίνουμε... πώς λέγεται, μωρέ, λεγόταν... Είχα παίξει σε αυτά τα μαγαζιά.
- Ερ. Σε σχέση με το Ηράκλειο ήταν λιγότερα στο Ρέθυμνο;
- Κ.Γ. Λιγότερα. Πολύ λιγότερα.
- Ερ. Και γιατί κλείσανε γιατί πιστεύετε ότι κλείσανε;
- Κ.Γ. Γιατί δεν αντέχανε την πίεση. Πώς; Γιατί οι λυράρηδες βγαίνανε 1:00 η ώρα και το πορτοφόλι δεν το 'χε ο νέος.
- Ερ. Στο Ηράκλειο;
- Κ.Γ. Το ίδιο. Το ίδιο. Αν δεν βγει η οικογένεια, δεν βγει ο οικογενειάρχης που έχει το πορτοφόλι να φάει να πιει, νομίζεις τώρα με ένα ποτό που θα πεις την έβγαλε ο καταστηματάρχης; Δεν γίνεται. Δεν την έβγαλε.
- Ερ. Τα χρόνια τα πρώτα, αυτά που θυμάστε, το σχήμα ποιο ήτανε; Παίζατε με ένα λαούτο ή με δύο;
- Κ.Γ. Με ένα. Μετά στα κέντρα βάλαμε το δεύτερο για να βγάλει ποσοστά ο καταστηματάρχης, αλλιώς δεν δικαιάσαι τίποτα.
- Ερ. Θυμάστε ποια χρονολογία έγινε αυτή η μετάβαση;
- Κ.Γ. Μόλις μπήκαμε σε κέντρα.
- Ερ. Ποια; Περίπου;
- Κ.Γ. Το '64, δεν είπα; Στον «Ερωτόκριτο».
- Ερ. Το '64 παίζατε με ένα λαούτο;
- Κ.Γ. Μέχρι τότε ένα στις γάμους και σε διάφορα πανηγύρια, αλλά σε κέντρο για να πάρεις ποσοστά βάνεις και δεύτερο λαούτο.

- Ερ. Από τότε που πρωταρχίσατε να παίζετε σε κέντρο παίζατε με δύο;
- Κ.Γ. Με δύο. Δεν μπορούσες να πάρεις τίποτα. Σου δίνει το 10% στα τρία όργανα.
- Ερ. Θυμάστε σε ποια χρονολογία έγινε αυτός ο νόμος;
- Κ.Γ. Ο νόμος υπάρχει πάντα. Πότε το καθιερώσαμε εμείς; Το '64 σας λέω στο Ηράκλειο.
- Ερ. Ναι, αλλά ποιος το αποφάσισε για να πάρει ποσοστά ο καταστηματούχος για να το κάνει και να βάλει στον πελάτη...
- Κ.Γ. Εμείς, οι λυράρηδες. Όταν βλέπαμε ότι έπιασε ο «Ερωτόκριτος», «Καν - Καν» τότε σας, λέμε κάτι πρέπει να πάρουμε και εμείς και ξανοίγουμε τον νόμο και λέει πρέπει να πάρεις και δεύτερο λαούτο.
- Κ.Ι. Δηλαδή πρέπει να έχει μια ορχήστρα με τρία το λιγότερο άτομα για να μπορεί να πάρει η ορχήστρα το 10% των κερδών.
- Κ.Γ. Και τα τέσσερα άτομα 10%. Τα πέντε, παίρνουμε 20%.
- Ερ. Αυτή η διάταξη πότε έχει γίνει;
- Κ.Γ. Το '64. Η ο νόμος πότε ψηφίστηκε;
- Ερ. Ναι. Όταν ξεκινήσατε εσείς ξεκινήσατε με ένα.
- Κ.Γ. Υπήρχε ο νόμος, όχι σε κέντρο.
- Ερ. Σε κέντρο βάλανε δύο.
- Κ.Γ. Πάντα με δύο.
- Κ.Ι. Ήταν και προγενέστερος.
- Κ.Γ. Στα πέντε όργανα ήταν 20%. Από κει και πάνω όσα όργανα βάνεις προσθέτει κάπως. Αλλά μέχρι τα τέσσερα είναι 10%.
- Ερ. Αυτό νομίζεις ότι ωφέλησε μετά; Δηλαδή σαν άκουσμα. Τα δύο λαούτα;
- Κ.Γ. Ναι, ωφέλησε. Πρώτα - πρώτα ωφέλησε οπτικώς. Τρία άτομα κάπως γεμίζει το πάλκο. Δύο άτομα τώρα... είναι λίγο οπτικώς, δεν...
- Ερ. Εσείς στην αρχή είπατε ότι παίζατε σε πανηγύρια και σε γάμους με ένα λαούτο.
- Κ.Γ. Ναι, με ένα. Εγώ έπαιξα και μοναχός μου και σε γάμο μόνο με τη λύρα. Ο πρώτος μου γάμος παίξαμε με τον συχωρεμένο τον Ευλούρη με ένα μαντολινάκι και δεν ξέραμε να το κουρδίσουμε. Δεν ξέραμε ούτε την Λα.

Την λέγαμε «φιλή», την μεσαία τη λέγαμε «μεσαία», και τη σολ τη λέγαμε «βουλγάρα».

Ερ. Τη μεσαία τη λέγανε έτσι και στα αρχαία ελληνικά.

Κ.Γ. Ψιλή, μεσαία και βουλγάρα.

Ερ. Το «βουλγάρα»... ξέρετε για ποιο λόγο;

Κ.Γ. Τη Σολ τη λέγαμε βουλγάρα.

Ερ. Γιατί;

Κ.Γ. Δεν ξέρω. Έτσι τη βρήκαμε και εμείς και τώρα ακόμα ο Κουμιώτης που πήγε και έφερε την Παγώνα, όταν του πεις «δώσε μου τη Λα» λέει «ποια λα, μωρέ; θες την ψιλή».

Ερ. Υπήρχε κάποιος σκοπός βουλγάρικος;

Κ.Γ. Δεν το ξέρω.

Ερ. Όταν εσείς είσαστε σε πανηγύρι και παίζετε με ένα λαούτο, μετά το εφαρμόσατε αφού πήγατε στα κέντρα, μετά το εφαρμόσατε, βάλατε δύο και στις γάμους βάλατε δύο και στα πανηγύρια;

Κ.Γ. Ναι, και στις γάμους και πανηγύρια. Στα χωριά γινόντουσαν εκδηλώσεις, σε χορούς, σ' όλα αυτά με δύο.

Ερ. Στα Ανώγεια θυμάστε καθόλου να παίζει τσαμπούνα μαζί με τη λύρα;

Κ.Γ. Τι;

Ερ. Θυμάστε τσαμπούνα, ασκομαντούρα να παίζει με λύρα στα Ανώγεια;

Κ.Γ. Όχι. Θυμάμαι κα παίζαμε ασκομαντούρα πολλές έπαιζαν ασκομαντούρα, όχι, μαντούρα, τέτοια, αλλά δεν έπαιζε με λύρα.

Ερ. Η λύρα έπαιζε με μαντολίνο, μας είπατε.

Κ.Γ. Μαντολίνο το αρχίσαμε εμείς. Παίζαμε με γερακοκούδουνα.

Ερ. Κράταγαν το ρυθμό;

Κ.Γ. Το δοξάρι είχε κάτι κουδουνάκια και όταν παίζαμε στη Λα έπρεπε να παίζουμε και τη ρε μαζί, και τα κουδουνάκια για να γεμώνει κάπως. Ας τα, δεν ήταν ακούσματα αυτά, εδώ που τα λέμε.

Ερ. Όταν παίζατε τότε χωρίς μηχανήματα κάνατε καμιά παρέμβαση στο μέρος του οργάνου, στον καθαλάρη, μήπως κόβατε τον καθαλάρη;

Κ.Γ. Όχι, το σηκώναμε πιο ψηλά. Ένα τόνο παραπάνω από το διαπασών πηγαίναμε για να ακούγεται.

- Ερ. Καβαλάρη δεν κόβατε ποτέ; Όχι, όχι είχαμε χορδές, τη Λα τη βρίσκαμε από τα καλώδια που αφήκανε οι Γερμανοί, τηλεφωνικά καλώδια και κόβαμε το καλώδιο και έβγαινε κάτι σύρματα από μέσα και βάναμε αυτές τις χορδές. Και τη μεσαία βάναμε αντερένια και επίσης και στη Σολ. Στη Ρε βάναμε αντερένια και στη Σολ αντερένια και στη πρώτη βάναμε, στη Λα βάναμε το σύρμα αυτό που είπα πριν.
- Ερ. Ανοιχτές κοντυλιές λέγατε ποτέ στα μέρη σας;
- Κ.Γ. Ναι, και τώρα τις λέμε. Όταν παίζεις τη Λα έξω τις λέμε ανοιχτές κοντυλιές. Δηλαδή πιο εύθυμες. Έπαιξα μέσα κάνα δυο κομμάτια έξω, εκεί που έκαμα τη γκάμα έπαιξα έξω.
- Ερ. Μέσα κοντυλιές λέγατε ποτέ;
- Κ.Γ. Εί! όχι. Τώρα είναι διαφορετικά τα πράγματα, πάμε μέχρι τη Ρε, πάμε από τη Σολ, πάμε τη Μι.
- Ερ. Διπλοκοντυλιές λέτε ποτέ, εδώ;
- Κ.Γ. Δεν το ξέρω αυτό. Δεν το ξέρω και έχω κουβεντιάσει και με παλιούς, με το Καρεκλά έχω κουβεντιάσει, τον Καραβίτη, τους συχωρεμένους και τους δυο και το Λαγό έχω κουβεντιάσει, τον Μπαξεβάνη, δεν τα ξέραμε καθόλου αυτά.
- Ερ. Κουρδίσματα άλλα εκτός από το Λα, Ρε, Σολ κάμετε στη λύρα;
- Κ.Γ. Στη λύρα, όχι. Εγώ είχα λύρα κι είχα και Μι, μια με τέσσερις χορδές. Η πρώτη λύρα που πήρα ήταν με τέσσερις χορδές. Μι - Λα - Ρε - Σολ.
- Ερ. Τι λέγατε κάπως αλλιώς;
- Κ.Γ. Όχι. Πώς τη λέγανε τότες σας; Δεν την λέγανε πάντως λύρα.
- Ερ. Τι λέγατε βιολόλυρα;
- Κ.Γ. Βιολόλυρα. Ήτανε μεγάλη.
- Ερ. Βροντόλυρα υπήρχε τότε;
- Κ.Γ. Και βροντόλυρα. Το ίδιο είναι. Αυτή εννοούσα. Βροντόλυρα, γιατί είχε πραγματικά ένα σκάφος και έπαιζα τη Ρε και έκανε ου, ου, ου... ένα πράγμα, ένα μυστήριο πράγμα.
- Ερ. Μπουκόλυρα παίζετε με το στόμα καθόλου;
- Κ.Γ. Πώς δεν παίζω! Είναι δυνατόν να μην παίζεις;
- Ερ. Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείτε έτσι το παίξιμο αυτό;

- Κ.Γ. Δεν χρησιμοποιώ, μόνο όταν είναι μοναχός μου.
- Κ.Ι. Όταν βγάνει ένα σκοπό;
- Κ.Γ. Όταν, ναι. Πώς βγαίνει τώρα, ή με ρωτάς πώς βγαίνουν τα κομμάτια;
- Ερ. Όταν σου έρθει μια μελωδία στο μυαλό και λες ότι αυτό πρέπει να μείνει, τι κάνεις; Το γράφεις;
- Κ.Γ. Το γράφω.
- Ερ. Πιστεύεις ότι θα το θυμάσαι, πώς το γράφεις;
- Κ.Γ. Δεν το θυμάμαι.
- Ερ. Πώς το γράφεις; Στο δρόμο μέσα τι κάνεις;
- Κ.Γ. Πολλές φορές κινούμαι και καμιά φορά βγάνω κομμάτια. Πολλές φορές θα με πάρει ο Γιάννης τηλέφωνο και του λέω έχω ένα κομμάτι έτσι από κει ξέρω εγώ, και μου δίνει ένα ερέθισμα. Έχω κάτι παιδιά και τα μαθαίνω λύρα και του δίνω το κομμάτι και το μαθαίνει λάθος και παίρνω το λάθος και το κάνω κομμάτι. Παίρνω το λάθος του και το κάνω εγώ άλλο πράμα. Το κάνω άλλο κομμάτι. Αλλά δεν τα θυμάμαι και τα γράφω. Μια φορά τα θυμόμουνα. Τώρα δεν τα θυμάμαι.
- Ερ. Πώς τα γράφετε;
- Κ.Γ. Σολφέζ. Με τις νότες τα γράφω. Ξέρω ορισμένα πράγματα, πολύ λίγα βέβαια, αλλά ξέρω. Πήγαίνα στο Τζωρτζάκη, το συχωρεμένο.
- Ερ. Στο;
- Κ.Γ. Στο Τζωρτζάκη.
- Ερ. Στο Τζωρτζάκη.
- Κ.Γ. Με τον Ψαρογιάννη πηγαίναμε μαζί.
- Ερ. Θέλετε να μας δείξετε ένα δείγμα πώς τα γράφετε;
- Κ.Γ. Ω! Ίντα μου λες τώρα.
- Ερ. Μια φράση;
- Κ.Γ. Τι να σου δείξω;
- Ερ. Πώς γράφετε τις νότες. Πώς κάνετε την σημειογραφία σας.
- Κ.Γ. Πολλές φορές τα γράφω και ολογράφως. Πολλές φορές.
- Ερ. Δηλαδή με ονόματα Λα, Ρε...
- Κ.Γ. Ναι, όταν βγάνω ένα κομμάτι με το νου μου,
(Μουρμουρίζει ένα σκοπό)

πάω και λέω ότι αρχίζει από το Λα. Υπάρχουνε δρόμοι, τα κομμάτια είναι δρόμοι. Δεν μπορείς να αρχίζεις από τη Σολ και να καταλήξεις κάπου άλλου. Αν πιάσεις τη Σολ και πιάσεις και το τελευταίο κομμάτι, μπορεί να πάει μέχρι τη Ρε την ψιλή, έτσι; Πρέπει να μπει στο δρόμο ύστερα.

Ερ. Και όταν γράψεις τις νότες έτσι, ολογράφως που λες, πώς ξέρεις μετά πόση αξία έχει η κάθε νότα, δηλαδή τη μελωδία...

Κ.Γ. Είναι δρόμος. Όταν είναι συρτός ξέρω τα μέτρα, ξέρω τους χρόνους. Δηλαδή πολλές φορές γράφω ένα κομμάτι από τη Μι και καταλήγω στη Ρε την ψιλή και λέω Μι - Ρε, τι θα παίζεις!

(Μουρμουρίζει μελωδία)

Αυτός είναι ο δρόμος του. Εκεί τώρα να ψαχτείς, αλλά είναι ορισμένες περιπτώσεις που μπορείς να βγάλεις ένα κομμάτι. Αυτό που παίζαμε με το Γιάννη, το γιατρό, το είπα και προηγουμένως, *Μελαχρινέ μου κρίνε*, έπαιζε ο Γιάννης μπουλγαρί. Παίζει και μπουλγαρί, ε; Παίζει και πολύ ωραίο. Παίζει μάλιστα και στον τελευταίο δίσκο παίζει δεύτερη φωνή.

Ερ. Μπουλγαρί είχε εδώ το Ρέθυμνο;

Κ.Γ. (Κάνει νόημα καταφατικό).

Ερ. Είχε, ε; Ναι.

Κ.Γ. Λοιπόν και έπαιζε σαν το νησιώτικο, μα τι μελωδία ήτανε αυτή;

Κ.Ι. Του έπαιζα ένα γνωστό παραδοσιακό τραγούδι, *Μήλο μου και μανταρίνι*, δεν το θυμάμαι τώρα.

Κ.Γ. Και του λέω, «τι είναι αυτό; που το βρήκες»; Και μου λέει «το ξέρω Θείε». Και του λέω «μπορείς να μου πιάσεις αυτό που τραγουδάω να παίζεις»; Λοιπόν,

(Τραγουδάει τον σκοπό)

(Χριστέ μου δώσε...)

και το έπαιζε. «Μα τι είναι αυτό;», μου λέει. «Θα το φτιάξουμε», του λέω. Και το έπαιζε αυτός και σιγά - σιγά το φτιάξαμε. Έτσι γίνεται τα πράγματα. Αλλά πρέπει να είσαι ήρεμος, καταρχήν. Όταν έχεις άλλες σκοτούρες, γι' αυτό και οι μεγάλοι μουσικοί είναι... λέει ο συχωρεμένος ο Καζατζάκης έλεγε, ένας καλλιτέχνης δεν πρέπει να παντρεύεται ποτέ. Το λέει ο Καζατζάκης. Για να δώσει ό,τι μπορεί να δώσει δεν πρέπει να έχει

άλλες σκοτούρες, τίποτα, τίποτα. Διότι όταν εγώ παντρευτώ και το οικονομικό δεν πάει καλά και το παιδί θέλει γάλα ή το αντίθετο είναι η γυναίκα διαφορετική και σου λέει γιατί άργησες, γιατί κάνεις αυτό, φεύγει το πράγμα.

Ερ. Τώρα μια που μιλάτε γι' αυτό το θέμα, ένας λυράρης ήτανε περιζήτητος γαμπρός ή φοβόταν ας πούμε...

Κ.Γ. Εκείνα τα χρόνια;

Ερ. Ναι.

Κ.Γ. Α! Παναγία μου. Κρατούσαμε τη λύρα και πηγαίναμε μέσα στα στενά για να μην μας θωρούνε οι ανδρώποι γιατί ντρεπόμασταν.

Ερ. Ντρεπόσασταν;

Κ.Γ. Ναι, βέβαια. Λέει λυράρης αυτός...

Ερ. Τι ήτανε υποτιμητικό δηλαδή;

Κ.Γ. Δεν άρεσε στον κόσμο ο λυράρης.

Κ.Ι. Στις αρχές, όμως.

Κ.Γ. Στις αρχές, στις αρχές.

Ερ. Για ποια χρόνια μιλάμε τώρα;

Κ.Γ. Αυτό που σου λέω μετά την απελευθέρωση, '47-'48-'49-'50, μέχρι και το '55, μπορώ να σου πω. Ίσως και πιο ύστερα.

Κ.Ι. Να σας πω τώρα κάτι που σας ενδιαφέρει και συγνώμη που διακόπτω, στο Ηράκλειο μέχρι το '50... κοιτάζανε άλλα πράγματα. Γι' αυτό το λέει ότι ήτανε, αισθανόταν περίεργα γιατί ήτανε κάτι πολύ χωριάτικο...

Κ.Γ. Στο νομό Ηρακλείου υπήρχε πιο πολύ βιολί. Λύρα παίζαμε με το συχωρεμένο το Ευλούρη κοπέλια με τα κοντά παντελόνια στο Καμαράκι σ' ένα καφενείο που ήταν μια θεία του και κοιτάζανε τη λύρα και λέγανε «ίντα είναι αυτό»; Δεν την ξέρανε τη λύρα. Σε ορισμένα χωριά μόνο σε ορισμένα ριζίτικα, όπως ο Κρουσώνας, στις Πάνω Ασίτες και στις Κορυφές λίγο, λίγο. Όταν έπιανες πεδιάδα ήτανε κάποια δυνατά βιολιά.

Ερ. Για πες μερικά ονόματα.

Κ.Γ. Ήτανε εγώ ήξερα τον Ηρακλή, τον Σταυρουλάκη έναν, τον Καλογεράκη δύο, αυτοί ήτανε δυνατά βιολιά, ήτανε και πολλά... δεν θυμάμαι. Αυτοί οι

δύο ήτανε τρομεροί. Τώρα έχουνε τον Αθησινός, τώρα είναι καλός ο Κώστας ο Βασιλάκης.

Λ.Ε. Και ο Γιώργης ο Βασιλάκης.

Κ.Γ. Ο γιος του.

Λ.Ε. Ο αδερφός του.

Κ.Γ. Ναι. Ο αδερφός του, ο πατέρας του.

Λ.Ε. Του Στέλιο του Βασιλάκη, ο πατέρας.

Κ.Γ. Α, του Στέλιου ο πατέρας. Ναι.

Ερ. Προηγουμένως είπατε κάτι, ότι είχε βιολιά και δεν είχε λύρες, δηλαδή η λύρα ήτανε πιο υποτιμητικό ας πούμε να την παίζεις;

Κ.Γ. Όταν κατέβηκα τη πεδιάδα για πρώτη φορά πήγα στα Ασμάρι, σε ένα χωριό στην πεδιάδα. Έχω ένα φίλο τον λέγανε Σταθάκη, ο πατέρας του ήτανε λαδέμπορας και από κει... και μου λέει «πώς να το κάνουμε ρε Γιώργη να έρθεις να παίζεις εκεί πέρα φέρε τη λύρα και εγώ» μου λέει «αναλαμβάνω». Και πάει και ανοικιάζει το κοινοτικό μαγαζί. Το νοίκιασε 150 δραχ. Από τη χαρτούρα θα τα δώσουμε μόνο και μόνο για να βάλω τη λύρα μέσα.

Ερ. Αν παίζατε βιολί θα ήτανε πιο εύκολο;

Κ.Γ. Εκείνη την εποχή, ναι. Γιατί εκείνη την εποχή δεν παίζαμε κρητικά. Αν παίζαμε από τις 8:00 η ώρα μέχρι... όχι από τις 8:00, μετά την εκκλησιά από το πρωί, 10:30- 11:00 η ώρα αρχινούσαμε, βράδιαζε ο Θεός την ημέρα και ούτω κάθε εξής και δώστου πάλι. Αν παίζαμε δώδεκα - δεκατρείς ώρες όργανο, επαίζαμε ζήτημα να παίζαμε μία ώρα, δύο ώρες κρητικά. Μετά ευρωπαϊκά.

Ερ. Τι παίζατε;

Κ.Γ. Ευρωπαϊκά.

Ερ. Βαλς;

Κ.Γ. Βαλς, ταγκό, τέτοια.

Ερ. Φοξ - τροτ;

Κ.Γ. Πώς;

Ερ. Φοξ- τροτ;

Ερ. Φοξ, φοξ.

- Κ.Γ. Φοξ ανγκλαι. Κάτι τέτοια. Ύστερα βγήκε η σάμπα βγήκε η... Πολλά.
- Ερ. Και η λύρα έπαιζε τέτοια πράγματα;
- Κ.Γ. Αν τα έπαιζε; Να σου παιζω εγω Βαλς τα Κύματα του Δουνάβεως να τρελαθείς.
- Ερ. Καλαματιανά έπαιζαν τότε;
- Κ.Γ. Ωχου. Πολλά καλαματιανά έχω γράψει. Λοιπόν, τι γίνεται! Για να βγάλουμε λεφτά τότες εμείς επαίσαμε ευρωπαϊκά. Τι γινότανε; Παίσαμε ταγκό και τι κάνανε τότε οι ανδρώποι. Χόρευε τη ντάμα του και περνούσε από το όργανο και έβανε, δίφραγκο, τάληρο, ψιλά, αλλά χορεύανε εκατό ζευγάρια. Τα εκατό ζευγάρια που χορεύανε και από δίφραγκο να έβαναν ήταν 200 δρχ. 200 δρχ. δεν τα βγανες στα κρητικά όλη νύχτα, δεν τα έβγανες. Ήτανε καλά τα λεφτά.
- Ερ. Το λέγατε και Ντάμα - μπουφέ;
- Κ.Γ. Δεν το λέγαμε εμείς. Το λέγανε οι ανδρώποι. Και Ντάμα- μπουφέ. Και 'παιρναν τις σοκολάτες και τα λουκούμια ο καφετζής, δεν υπήρχε τραπέζι με μπύρες, με πιοτά δεν υπήρχαν τέτοια πράγματα, φαγητά και τέτοια. Κατάλαβες; Και πάμε λοιπόν και παίζει ο Ηρακλής στο Ασμάρι. Εγώ τότε νεαρός, τότε είκοσι ενός, είκοσι δυο χρονών δεν θυμούμαι αν είχα γράψει τότε σας, αλλά έπαιζα καλά ευρωπαϊκά. Δεν ήμουνα τέλειος αλλά έπαιζα καλά. Ο Ηρακλής έπαιζε πολύ ωραία ευρωπαϊκά, στο βιολί τα αποδίδει καλύτερα. Αλλά είχα ένα λαουτιέρη τον Τζαγκαράκη και αυτός ήτανε τρομερός εκείνη την εποχή. Αυτός είχε ένα λαουτιέρη που δεν έπαιζε άλλο πράγμα, μπούμπα, μπούμπα, μπούμπα. Και εγώ νέος θα τραβήξει αν πάρεις την νεολαία τελειώνει μετά. Τελειώνει η ιστορία ύστερα. Το πρωί που φεύγαμε μου λέει ο Ηρακλής, ο συγχωρεμένος, μου λέει «πλήρωσε το μου το εισιτήριο γιατί δεν έχω να το πληρώσω, στο λεωφορείο μέσα». Σαρώσαμε. Εκεί πρωτομπήκε η λύρα στη πεδιάδα. Και τρώει το δεύτερο χτύπημα σε ένα χωριό στο Δραπέτι που έπαιζα εγώ, ο Μαρκογιαννάκης ο Λάμπης, με τον αδερφό του τον Βαγγέλη που είναι στην Αμερική, όχι τον Βαγγέλη, τον Χαραλάμπη, ο Σηφογιώργης και ο Ξυλούρης, σε ένα χωριό το Δραπέτι που δεν είναι εκατό οικογένειες και έπαιζε και αυτός. Εκεί

τρώει δεύτερο χτύπημα και έτσι άρχισε και έφευγε το βιολί. Όχι ότι δεν μου άρεσε το βιολί, προς Θεού, θέλω να πω ότι δεν ξέρανε τη λύρα.

Ερ. Το βιολί τότε στο γλέντι τι έπαιζε;

Κ.Γ. Όλα. Ό,τι παίζει... όλα, όλα.

Ερ. Περισσότερο;

Κ.Γ. Όλοι ευρωπαϊκά παίζαμε. Όλοι. Και οι λυράρηδες. Βέβαια.

Ερ. Τα δυο λαούτα εσείς θέλετε να παίζουν ας πούμε μελωδία;

Κ.Γ. Εκεί έχουμε ένα πρόβλημα. Αν πάρεις δυο καλά λαούτα είσαι πάτος. Ο λυράρης.

Ερ. Δηλαδή;

Κ.Γ. Δεν θέλω να κατηγορήσω τώρα, οι νέοι κάπως γίνεται. Για να παίζεις ακόρντα σωστά ή δεύτερη φωνή πρέπει να είσαι μεγάλος τεχνίτης. Και δεν τα ξέρουνε. Και τι κάνουμε τώρα; Σολάρουνε και τα δύο. Μα σολάρει και η λύρα και κάνουμε μια τρύπα στο νερό. Τίποτα. Άμε τώρα να πεις του ενός λαούτου «πιάσε μερικά ακόρντα» αλλά σολάρει, δεν το δέχεται. Πρέπει λοιπόν να πάρεις ένα καλό λαούτο να σολάρει και το δεύτερο να σου κρατεί μερικά ακόρντα, αφού δεν μπορείς να βρεις καλύτερο, γιατί αν είναι καλό να παίζει δεύτερη φωνή ή ακόρντα καλά δεν πάει δεύτερο. Με κατάλαβες;

Ερ. Το θεωρεί υποτιμητικό, δηλαδή;

Κ.Γ. Ναι, ναι. Και εδώ έχουμε το αντίθετο. Εδώ στην Κρήτη έχουμε το αριστερό λαούτο πρώτο, ενώ αντιθέτως όλες στις ορχήστρες του κόσμου, είναι το δεξιό όργανο, πρώτο. Βλέπεις στα λαϊκά, το δεξιό όργανο είναι πρώτο. Από 'δω. Κι εδώ πάμε το αντίθετο. Γιατί παίζανε με ένα λαούτο και επειδή η λύρα, παίζαμε στη μέση και πήγαινε το δοξάρι έτσι, δεν μπορεί να αν κάτσεις εδώ ο λαουτιέρης θα είναι το κεφάλι του, το λαούτο εδώ. Καθόταν λοιπόν από δω και είναι το κουφάρι από δω το σκάφος... το χέρι του λαούτου πήγαινε πέρα. Για να μην εμποδίζει το λυράρη. Κι έτσι από τότε καθιερώθηκε, αλλά τώρα δεν σηβάζεις δύο κάλους λαουτιέρηδες να τση πάρεις δεν γίνεται, δεν μπορείς να παίζεις. Αυτά είναι. Είναι πολλά τα αίτια ο γιατρός και η εμπλοκή είναι μία. Τα παιδιά εντάξει, ό,τι θέλουνε κάνουνε.

- Ερ. Γιώργο, πες μου αν σου δίνανε αυτή τη στιγμή μια εξουσία και σου λέγανε «μπορείς να πάρεις όποιο μέτρο θέλεις προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση για να διορθωθούν ορισμένα πράγματα σχετικά με τη δισκογραφία, σχετικά με τους στίχους που βάνουν στα τραγούδια», αν ... να σου φέρω ένα παράδειγμα, αν πιστεύεις ότι πρέπει να υπάρχει λογοκρισία π.χ. στο στίχο τι θα έκανες;
- Κ.Γ. Και στη μουσική. Λογοκρισία υπήρχε μέχρι το 1900.. που ξέρει ο Μανόλης, μέχρι το 1969 - '70, για να γράψω δίσκο με έβγαλε η εταιρεία η Οντεόν, στον πρώτο μου δίσκο, και στο δεύτερο με έβγαλε ακρόαση και με άκουγε ο συχωρεμένος ο Περιστέρης, ένας μεγάλος μουσικός, τον είχε η Οντεόν αρχιμουσικό και έβγαλε όλα τα συγκροτήματα.
- Ερ. Το μικρό του Περιστέρη;
- Κ.Γ. Θα σε γελάσω τώρα.
- Κ.Ι. Ο περίφημος συνθέτης. Πρέπει να είναι το ίδιο πρόσωπο. Νομίζω ότι ήταν ένα Σπύρος Περιστέρης.
- Κ.Γ. Μπράβο.
- Ερ. Αυτός που ήτανε και στη Μητρόπολη;
- Κ.Γ. Όχι αυτός.
- Κ.Ι. Αυτός πρέπει να ήτανε παλιός συνθέτης.
- Κ.Γ. Αυτός έπαιζε όλα τα όργανα του κόσμου. Για να το λένε αρχιμουσικό και τον είχε η εταιρεία η Οντεόν μόνο στο στούντιο 'κει για να βγάνει όλα τα συγκροτήματα, όχι μόνο τα κρητικά. Εγώ πήγα και περίμενα να βγω ακρόαση και έβγαине πρώτα ο Ζαγοραίος, ο Περπινιάδης και μετά ήμουνα εγώ. Το '69 - '70 που βγήκε η Πανιθάρ η εταιρεία, ελάτε - ελάτε συνεχώς ελάτε να γράψετε.
- Λ.Ε. Μέχρι το '79 ήτανε η λογοκρισία.
- Κ.Γ. Όχι Μανόλη μου. Το '72 γράφαμε.
- Λ.Ε. Το '75 έγραψα το μικρό δίσκο το δικό μου 45 στροφών και θυμάμαι τις νότες του Διακογιώργη, σαντούρι.
- Κ.Γ. Όχι, όχι αυτό. Λογοκρισία ήτανε... μουσικός για να σε κρίνει η εταιρεία.
- Λ.Ε. Για τους στίχους, για τη μουσική είπε ο γιατρός.

- Κ.Γ. Εγώ είπα ότι οι εταιρείες για να γράφεις όταν έβγανες τον πρώτο δίσκο, ανάλαβα εγώ. Και μου λέει η εταιρεία «τι γράφεις;», του λέω «θα πουλήσει» και έγραψε τον πρώτο δίσκο. Λαουτιέρης γράφαμε εμείς και του λέω «παίξε, γράψε ένα κομμάτι». Και γράφει ένα δισκάκι μικρό.
- Ερ. Ποιος αναλάμβανε όλη αυτή τη διαδικασία;
- Κ.Γ. Εγώ ήμουν υπεύθυνος, είχα την πέραση τότε σας στην Φίλιπς. «Εγώ υπεύθυνος», λέω και το γράφει. Και καλό, ωραίο κομμάτι.
- Ερ. Δηλαδή πιστεύεις ότι έπρεπε να υπάρχει λογοκρισία στο στίχο.
- Κ.Γ. Ναι. Και στον στίχο.
- Ερ. Στη μουσική;
- Κ.Γ. Και στη μουσική.
- Ερ. Θα ήθελες ας πούμε να απαγορεύσεις κάποια όργανα που βάζουνε στα σχήματα τα
διάφορα;
- Κ.Γ. Στις δισκογραφίες, εντάξει, χρειάζεται.
- Ερ. Στα κέντρα;
- Κ.Γ. Ναι, στα κέντρα. Στη δισκογραφία μπορείς να το βάλεις το άλλο όργανο αλλά όχι με πρώτο ρόλο. Να το βάλεις σε μια ατάκα, να το βάλεις κάπου σε μια ανταπόκριση εντάξει, αλλά τον πρώτο λόγο να τον έχει η λύρα και το λαούτο. Στα κέντρα διαφωνώ.
- Ερ. Μάλιστα.
- Ερ. Μέσα ακούσαμε και παίζατε διάφορους σκοπούς και μέσα σ' αυτούς παίζατε και αυτό που είπατε να κάνουμε και μια γκάμα τώρα και βάλατε συρτά, κοντυλιές, και γυρίσατε σε πεντοζάλη και γυρίσατε σε ασκομαντούρα κ.τ.λ.
- Κ.Γ. Ναι. Ξέρουνε την ασκομαντούρα, μπλέξαμε με μουσικούς γιατρέ, χαθήκαμε.
(Γελάει)
- Ερ. Αυτό πότε το πρωτοαρχίσατε να το κάνετε; Πόσα χρόνια τώρα το κάνετε;
- Κ.Γ. Το έγραψα για πρώτη φορά το... με το Ψαρογιάννη στις «Καινοτομίες» το '87.
- Ερ. Σε δίσκο το γράψατε;
- Κ.Γ. Σε δίσκο, σε δίσκο.

- Ερ. Με τίτλο «Καινοτομίες»;
- Κ.Γ. Ναι.
- Ερ. Μάλιστα.
- Ερ. Και βάλατε τα ίδια συρτά που παίζατε και μέσα;
- Κ.Γ. Άλλα. Τον Αποκόρωνα που δεν τον επαίξαμε επαέ, αλλά ο Αποκόρωνας αφού ξέρετε μουσική κατάλαβα ότι κάτι του λείπει, δηλαδή ποιο λείπει; Δεν μπορεί να κολλήσει το πρώτο μέρος με το δεύτερο. Εγώ έκαμα... πρόσθεσα, πώς να στο πω τώρα, μια...
- (Τραγουδάει το σκοπό)
- ... και μπαίνω πάλι στο πρώτο μέρος. Έλειπε, έλειπε. Αυτός θα την βρει την αξία του γιατί είναι διαχρονικός δίσκος, αυτός, έχει διαχρονικά κομμάτια.
- Ερ. Πώς και αποφασίσατε να συνδέσετε έτσι, διαφορετικά κομμάτια: τα συρτά μαζί με τις κοντυλιές;
- Κ.Γ. Κοίταξε, όταν βγεις σε ένα κέντρο και είναι μέσα πεντακόσιοι - χίλιοι άνθρωποι και πρέπει κάτι να παίζεις, δεν μπορείς να παίζεις... Θα παίζεις το λαούτο, θα παίζει άλλο ένα, μετά πρέπει να παίζει και η λύρα, ε, θα πεις και ένα ριζιτικό, μαλακό βέβαια, επιτραπέζιο και λοιπά, όχι Ξαστεριά να φουντώσει ο άλλος αφού τρώνε οι άνθρωποι. Και μετά πρέπει να παίζει κάτι. Πρέπει να παίζεις αργά κομμάτια, μαλακά αλλά να μην παίζεις τρία λεπτά που κρατάει ένα κομμάτι και να κόψεις μετά, εκεί είναι κρύο, είναι... δεν περνάει να κόψουμε να αρχίσουμε άλλο, δεν είναι ωραίο. Παίξε λοιπόν μια γκάμα εκεί πέρα, συρτά να βάλεις κοντυλιές λίγο - λίγο, λίγο - λίγο, μην τότε χορτάσεις τον άλλον αμέσως και δώστου στο τέλος και βλέπεις αμέσως τον κόσμο και φουντώνει και λες τώρα είναι καλά για χορό, πάμε, τώρα. Τους σηκώνεις όλους.
- Ερ. Αυτή τη γκάμα όταν την παίζετε τη χορεύουνε;
- Κ.Γ. Όχι βέβαια.
- Ερ. Είναι για ακουστικό μόνο.
- Κ.Γ. Αυτό είναι ακουστικό, ακουστικό, αυτό είναι ακουστικό. Την αρχή που τρώει ακόμα ο κόσμος.
- Ερ. Μαζί με κοντυλιές, ας πούμε;

- Κ.Γ. Ναι, όλα μαζί.
- Ερ. Το αντίθετο να δέσετε πρώτα κοντυλιές - πεντοζάλη και να πάτε μετά συρτό;
- Κ.Γ. Δεν γίνεται. Από το γρήγορο να πας αργά δεν γίνεται. Από το αργά πας γρήγορο, από το γρήγορο να γυρίσεις πίσω; Πρέπει να παίζει ένα όργανο και πάλι θα χάσει.
- Ερ. Παρατηρούσαμε μέσα ότι σας αρέσει να παίζετε κάποιους σκοπούς λίγο πιο αργά από ό,τι σας πήγαιναν ίσως τα λαούτα.
- Κ.Γ. Παίξαμε λίγο αργά, όλα αυτά τα κομμάτια είναι αργά, ακουστικά. Δεν επαίξαμε χορευτικά.
- Ερ. Έχει σημασία δηλαδή η ρυθμική αγωγή το πόσο γρήγορα θα το πάτε;
- Κ.Γ. Βέβαια. Όταν χορεύει δεν μπορείς να του παίζεις αργά. Πρέπει να του παίζεις... κι αυτά μπορεί να τα παίζεις και γρήγορα, αλλά δεν έχουνε την ίδια απόδοση. Το κάθε κομμάτι γεννιέται με το... πώς να το πω τώρα; Γεννήθηκα Γιώργης, Γιώργης, τελείωσε βαφτίστηκα Γιώργης.
- Κ.Ι. Όταν έχει και πολύ μελωδία ένα τραγούδι και να το παίζεις γρήγορα δεν προλαβαίνεις, ειδικά στο λαούτο. Έχει μια μεγάλη κλίμακα, οι αποστάσεις είναι μεγάλες αναγκάζεσαι να μην παίζεις ολόκληρες τις νότες και όλες αυτές τις νότες για να προλάβεις το χρόνο. Και αυτό είναι άλλο μειονέκτημα...
- Κ.Γ. Και ύστερα όπως λέει και ο γιατρός στο γρήγορο, στο συρτό το γρήγορο ο τραγουδιστής είναι σκοτωμένος όσο καλή φωνή και να έχει. Όσο καλή φωνή και να έχει δεν προλαβαίνει...
- Κ.Ι. Ούτε χρώμα να βάλει στη φωνή.
- Ερ. Τα συρτά του Ροδινού, ας πούμε;
- Κ.Γ. Όποιος εντάκαρε να τραγουδήσει έσπασε τα μούτρα του, που λέμε. Σκοτώθηκε.
- Ερ. Τα παίζετε γρήγορα ή προς το αργό;
- Κ.Γ. Αργά. Εγώ αν τα παίξω δυο, τρία κομμάτια που έπαιξα θα τα παίξω έτσι αργά. Και μετά μπαίνω στο γρήγορο, άμα θενε να σηκωθούνε με Ροδινό θα το παίξω έτσι λίγο - λίγο πιο γρήγορο. Και μετά βλέπω... θέλει αλλιώς το πράγμα. Μπαίνω σε άλλα κομμάτια που είναι πιο ζωηρά, πιο... Δεν

χορεύουνε αυτά τα πράγματα. Άμα τα παίζεις γρήγορα δεν είναι Ροδινός, αν το παίζεις γρήγορα είναι ο Πρώτος συρτός, αφού ξέρετε από μουσική. Έτσι δεν είναι;

Ερ. Έχει κάποια διαφορά.

Κ.Γ. Πολύ λίγο πράγμα, πολύ λίγο. Ο Ροδινός βάνει ημιτόνια, ο Πρώτος συρτός δεν έχει. Αν και εγώ τα δουλεύω πολύ τα ημιτόνια. Και στον Πρώτο συρτό τα δουλεύω, αλλά... Μια φορά, είναι ο συχωρεμένος ο Μουντάκης στο μαγαζί φίσκα το μαγαζί, αλλά είναι φτιαγμένος. Λέω στα παιδιά «παίξε μωρέ ένα κομμάτι να κατεβώ να τον συγχαρώ». Μπαίνει μέσα, τότε παίρνω τότε βάνω στην κουζίνα του κάνω ένα καφέ. «Που φτιάχτηκες, μωρέ;», του λέω, «τι είναι αυτό»; Καθισμένος ο κόσμος μόλις τον είδε, τον λέω ήρθες το χειροκρότημα σας να βάλουμε τον Κώστα τον Μουντάκη να μας παίξει μια κοντυλιά. Και βγαίνει απάνω και παίζει δυο - τρία κομμάτια, όλα δικά του κομμάτια, λάθος, λάθος. Και του λέω «τι έπαιξες εδώ, μα τι έπαιξες;» «Γιατί;», μου λέει. «Μωρέ τα κομμάτια σου έπαιξες λάθος». Και μου λέει «και αυτό τέχνη είναι».

Ερ. Εσείς τι εννοούσατε λάθος; Δηλαδή τι έκανε και ήταν λάθος;

Κ.Γ. Παραφωνίες, έβανε, έβγανε... όχι να φύγει από το χρόνο αλλά πατούσε αλλού, άλλα. Μεθυσμένος ήτανε. Του λέω «γιατί;», του λέω. «Και αυτό τέχνη είναι», λέει αυτός. «Δηλαδή»; «Άκου ρε Γιώργη», μου λέει, «αφού έπαιξα τα δικά μου κομμάτια και τα έπαιξα έτσι, σου λέει ο κόσμος έτσι θα είναι αφού τα παίζει ο Μουντάκης έτσι είναι». «Βρε Γιώργη» μου λέει «προβαδίζει το όνομα. Κι είτε καλά παίζω είτε κακά, προβαδίζει το όνομα». Εύπνιο.

Ερ. Πότε γνωριστήκατε με τον Κώστα Μουντάκη;

Κ.Γ. Στον πρώτο μου δίσκο. Ήρθε στο στούντιο, ο Θεός να τον συγχωρέσει. Ήτανε να γράψω και εγώ φοβούμουνα και πήγα στου Χαιρέτη την ταβέρνα και έπαιζενε ο Σκορδαλός με τον Μαρκογιάννη και ήτανε και ο Κλάδος παρέα κι είχενε γράψει εκείνη την ημέρα ο Κλάδος. Του λέω... (λέει ο Λ. Κλάδος, αφήνει να εννοηθεί) «να έρθει και ο Μουντάκης». Του λέω «αύριο γράφω». Λέει «μπράβο Γιωργιό», μου λέει... «ναι», του λέω «αλλά φοβούμαι». «Εγώ θα 'ρθω στο στούντιο, μην φοβάσαι». Ο Θεός να τον

συγχωρέσει και ήρθε βέβαια. Και καθότανε και μου έκανε ετσέ, εντάξει, καλά πάμε. Εγώ βέβαια ιδρώνα. Μα από το φόβο μου από τον ιδρώτα και είχα γίνει παπί. Γλιστρούσε η λύρα, γλιστρούσε το δοξάρι, Παναγία μου να τελειώσω δεν έχω ξαναγιώσει τέτοιο πράμα. Να φύγω από έπα εμέσα. Λάθος. Πάμε το δεύτερο. Δεν ήτανε όπως ήτανε τα μαγνητόφωνα και πάμε να το ξαναγράψουμε και τίποτα και... ή τρεις φορές και μετά τελειώνε. Έλα μετά από έξι μήνες. Να κάνεις πρόβα να το δέσεις καλά και να έρθεις.

Ερ. Με δύο λαούτα κάνατε την πρώτη ηχογράφιση;

Κ.Γ. Με ένα. Και πολύ ήτανε.

Ερ. Τον πρώτο δίσκο τον κάνατε με ένα λαούτο...

Κ.Γ. Και με ένα μικρόφωνο. Έτσι. Εκεί καθόμουνα εγώ και είχαμε ένα μικρόφωνο και τραγουδούσαμε εσκύφταμε έτσι λίγο - λίγο και ούτω κάθε εξής. Και έπαιρνε το λαούτο και έπαιρνε και τη λύρα. Λοιπόν στο τρίτο μου άλμπουμ την ώρα που έκανα μπαμ! Σπάει η Σολ. Και χαχαλιάζει όπως έκανε το λαούτο μπαμ, μπουμ. Και μου λέει ο συχωρεμένος ο Κανελλόπουλος «μπράβο Γιώργη», μου λέει «είσαι πολύ ξύπνιος. Αρπάξεις τη λύρα μου λέει να μην κουστεί» γιατί όταν σπάσει αν πήγαινα στη Ρε... Και γροίκας μια παραφωνία είχε σηκώσει και ακούστηκε μόνο το λαούτο. Και ακούγεται «τικ» και μου λέει «το πρόλαβες», μου λέει ο Μουντάκης. «Το πρόλαβες... Μπράβο». Και ύστερα ο συχωρεμένος ο Σκορδαλός όταν το άκουσε το κομμάτι στο δίσκο μου λέει «Γιωργιό συγχαρητήρια. Είσαι πολύ καλός. Πάρα, πάρα πολύ καλός». Είχαμε έναν στα Ανώγεια Στραβό και γεννήθηκε τυφλός. Και τον φωνάζανε Στραβό, Πασπαράκης. Και χωρίς να δει τώρα το δοξάρι μου εμένα, χωρίς να δει, λέει «ρε Γιωργιό, μου αρέσει το δοξάρι σου». Πώς το καταλάβαινε; Μα τυφλός να το πει αυτό!

Ερ. Το Σκορδαλό πότε τον γνωρίσατε;

Κ.Γ. Άμα κάνω την ιστορία τώρα... εν ολίγοις θα σου κάνω μια ιστορία. Τον Σκορδαλό τον γνώρισα το '53 - '54. Πήγα μια φορά να παίξω με τον Ευλούρη στην Μπόμπια. Σε ένα γάμο, παντρεύονταν ένας Ανωγειανός, Σταυρακάκης, και είχε πολλούς Ανωγειανούς καλεσμένους. Αλλά το χωριό δεν είχε αίθουσες μεγάλες. Και ήτανε ένα καφενείο δυο φορές τόσο και ήτανε καλεσμένος στο γάμο ο Κλάδος. Και την μέρα τώρα, τότε πρωτόδαμε

εμείς και λαούτο. Ήρθε με τον Μαρκογιάννη και τον Καστελολευτέρη. Θωρώ εγώ το λαούτο, «τι είναι μωρέ τούτο», ναι. Και τότε είδαμε και τη λύρα τη σημερινή.

Ερ. Τη μεγαλύτερη εννοείτε;

Κ.Γ. Εγώ είχα μια λύρα τότες σας, με τρεις πύρους από πίσω χωρίς γλώσσα.

Κ.Ι. Μικρό λυράκι.

Κ.Γ. Ναι. Και το καλοκαίρι τη χτυπούσαμε από πίσω γιατί φουρούσε και ξεφτούσε. Και ένα μαντολίνο και το κουρδίζαμε μην ρωτάς πώς κουρδίζαμε.

Ερ. Συγγνώμη που διακόπτω και ο Στραβός είχε λυράκι μικρό;

Κ.Γ. Ναι.

Ερ. Και εκείνος έπαιζε μικρό λυράκι.

Κ.Γ. Όλοι παίζαμε τότες σας. Λοιπόν έρχεται ο Κλάδος κατά τση 5:00 η ώρα και του βάζουν στη μέση το τραπέζι και θάνουν ένα μικρόφωνο και θάνουν και ενισχυτή και βλέπω και μεγάφωνα. Ίντα μωρέ ήτανε τούτανε; Και καθόμασταν σε μια γωνιά καμιά δεκαπενταριά Ανωγειανοί και μας είχανε γιεμώσει λεφτά. Θωρεί ο Λεωνίδας τα λεφτά και μας λέει «φύγετε από δω, μπρος». Εμείς βέβαια προφυλαχτήκαμε. Αλλά αυτός ήτανε βέβαια καλεσμένος στο γάμο και ο τρόπος που μας το είπε διχτήκαμε. Πήραμε τη λύρα το μαντολίνο, τα βάλαμε στις θούριες, στη σακούλα και καθίσαμε εκεί σε μια γωνιά και καδίζει. Και αρχινά:

(Τραγουδά το σκοπό)

Κ.Ι. Ο Σκορδαλός ήτανε αυτός...;

Κ.Γ. Ο Κλάδος. Εμείς πρώτη φορά ακούγαμε ακούσματα άλλα πέρα από τα Ανώγεια. Παναγία μου και όσο τον ημισούσα και έλεγα «Θεέ μου και δίνε το δύναμη να παίζει τη λύρα». Πού να πάμε να κοιμηθούμε εμείς. Έτσα καιόμουνα σε μια γωνιά και που ξημέρωσε. Γυρίζει το πράμα και γυρίζει, και γυρίζει, και γυρίζει και γράφω το Τσάκι τσάκι το '60-61 δεν θυμούμαι. Και γίνεται σουζέ, να ο Καλομοίρης απάνω. Έχει κόψει αυτός τη λύρα το '62-63 και κάνει επέκταση στο ζαχαροπλαστείο, έχει ένα ζαχαροπλαστείο στις Μοίρες και κάνει επέκταση του μαγαζιού. Και θέλει να κάμει εγκαίνια. Και με παίρνει τηλέφωνο και μου λέει «Γιώργη έτσι και έτσι». Παίρνω και εγώ τον Μανιά και πάμε. Και γιεμώζει η πλατεία στις Μοίρες,

δεν ξέρω αν ξέρετε τα χωριά αυτά, φίσκα. Κόσμος. Το πρωί μου λέει «ίντα χρωστούμε εδώ»; Κάτσε να σου κάνω μια ιστορία. Μια φορά του λέω ήτανε δυο περιηγητές, ένας περιηγητής και γύριζε έτσι τα χωριά και από δρόμο σε δρόμο δεν υπήρχανε τα μέσα βρίσκεται σε μια εξοχή και χάνει τον προσανατολισμό του και βρέχει και χαλά ο κόσμος. Ίντα θα γενώ επαέ, νύχτα, μια στιγμή θωρεί ένα φωτάκι και λέει θα πάω εκεί σε αυτό το φως. Κοιτάζει το φως... «Μα ίντα θες να πεις μωρέ Γιωργιό, λέει ο Μανιάς». Του λέω «γροίκα». Και χτυπά την πόρτα και ανοίγει ένας, ένας δράκος.

Ερ. Τι ήτανε;

Κ.Γ. Δράκος. Λέει «καλώς τον, έλα μέσα». Μπήκε και αυτός μέσα. Ο δράκος είχε ένα κουτάλι, ένα μαχαίρι, ένα πιάτο, μια καρέκλα και ένα κρεβατάκι μόνο. Και του λέει με αυτά που έχω θα σε φιλοξενήσω. Ό,τι έχουμε θα τρώμε, μια κουταλιά εγώ μια εσύ. Και τον εβάνει φωτιά και τον ζεσταίνει τον άνθρωπο και τον εστεγνώνει και του βάνει το πιάτο και έτρωγε μια κουταλιά ο δράκος, μια αυτός και ούτω κάθε εξής. Και γυρίζει τη νύχτα ο περιηγητής και λέει του δράκου, «Δράκο γύρισε από την άλλη μεριά γιατί μυρίζουνε τα χνώτα σου». Ο δράκος δεν μίλησε, γύρισε από την άλλη μεριά, το πρωί σηκώθηκε ο περιηγητής να φύγει. Μου λέει ο Λεωνίδας «μα ίντα είναι αυτά που μου λες τώρα»; «Γροίκα μα τελειώνω». Και του λέει ο δράκος πριν φύγεις πιάσε εκείνο το μαμάρι, το τσεκούρι, πιάστο του λέει γιατί αλλιώς θα σε φάω. Τι να κάμει ο περιηγητής πιάνει το τσεκούρι γυρίζει στην πλάτη και του λέει παίξε μου μια να χωστεί όλο το μανάρι, όλο το τσεκούρι, στην πλάτη Και του παίξει μια και καρφώνεται όλο το μανάρι. Φύγε εδώ του λέει. Αλλά με το γύρισμα του χρόνου θα 'ρθεις την ίδια μέρα εδώ. Γιατί αν δεν 'ρθεις να σε δω όπου και να είσαι θα 'ρθω να σε φάω. Και με το γύρισμα του χρόνου πήγε ο άνθρωπος. «Καλώς τον», του λέει. «Κάτσε», του λέει. Και καθίζει και του λέει «θωρρείς πράμα επαέ που μου έπαιξες την τσεκουριά;», «όχι δεν φαίνεται τίποτα». «Δεν φαίνεται μα τίποτα τίποτα»; Λέει «τίποτα». «Η τσεκουριά έσβησε. Η λέξη που μου είπες ότι μυρίζουνε τα χνώτα μου δεν έσβησε». «Και πού θες να καταλήξεις», λέει ο Λεωνίδας. «Θυμάσαι του λέω δυο κοπέλια που τα πρόσβαλες στο τάδε μαγαζί, δεν τον είπες άντε φύγετε από 'δω πέρα – πέρα;

Πες τους, ‘παιδιά σας παρακαλώ ήρθε και εγώ η δουλειά μου είναι με όμορφο τρόπο’. «Ναι», μου λέει «ήτανε δυο κοπέλια εκεί πέρα, παίζανε και δεν αφήνανε. «Ξέρεις ποια ήτανε τα κοπέλια αυτά», του λέω. Λέω «εγώ ήμουνα και ο Ψαρονίκος ο Ξυλούρης». «Σώπα ωρέ» μου λέει. «Εγώ» του λέω «ήμουνα ο ένας και ο Ψαρονίκος ο Ξυλούρης ο άλλος. Και δεν θέλω φράγκο». «Μία», του λέω «δεν θέλω. Αλλά άλλη φορά άμα πεις κακή κουβέντα πες την καλή». Και ο Λεωνίδας είναι ένας μεγάλος μουσικός βέβαια, δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανείς τις δυνατότητες του, έτσι; Και ως συνθέτης και ως εκτελεστής αλλά το έχει αυτό το κακό και του τα λέω. «Μπρε εσύ» του λέω «άσε μωρέ τα παιδιά» - λυρατζάκια τα λέει - «άστα μωρέ τα παιδιά τι είναι μωρέ αυτά τα πράματα. Όχι μωρέ ο καθένας ότι μπορεί κάνει». Να δεις πώς φωνάζει στις λαουτιέρηδες, τση κακομοίρηδες. Πίνει βέβαια κιόλας και έχει και το πρόβλημα τση καρδιάς. Άμα συναντηθούμε σε καμιά εκδήλωση μεγάλη του λέω άστο μωρέ στο διάλογο για ποτό. Λοιπόν τι λέμε τώρα;

- Ερ. Πόσους δίσκους έχετε ηχογραφήσει μέχρι τώρα;
- Κ.Γ. Δεν είπα είκοσι έναν μεγάλους και γύρω στα σαράντα πέντε και παραπάνω μικρούς.
- Ερ. Στον πρώτο δίσκο ήτανε ο μεγάλος;
- Κ.Γ. Στον πρώτο δίσκο ήτανε δυο τραγούδια ένα από κάθε πάντα με 78 στροφών, με κερί. Τον έχω ακόμα αυτόν τον δίσκο. Από τους άλλους δεν έχω τίποτα.
- Ερ. Με ποιους μουσικούς έτσι συνεργαστήκατε; Μπορούμε να αναφέρουμε έτσι μερικούς;
- Κ.Γ. Θα ξεχάσω οπωσδήποτε και ζητώ συγνώμη αν ξεχάσω κάποιους. Ο πρώτος που συνεργάστηκα στα Ανώγεια ήτανε...
- Ερ. Και τι έπαιζε ο καθένας;
- Κ.Γ. Σαν λαουτιέρης μιλάμε τώρα, ήταν ένας Φασουλάς. Ο δεύτερος ήταν ο Τσαγκαράκης, ο τρίτος ο Κουμιώτης, ο τέταρτος ο Χατζάκης, τσι λέω με τη σειρά, ο Μανιάς.
- Ερ. Με τον κ. Μανιά πού γνωριστήκατε, στο στρατό μας είχατε πει;
- Κ.Γ. Στο στρατό.

- Ερ. Στην Πάτρα;
- Κ.Γ. Ποιος;
- Λ.Ε. Ο Παπουτσάκης.
- Κ.Γ. Ο Παπουτσάκης, ο... μα μιλάμε τώρα για δισκογραφίες, όχι για όλες.
- Ερ. Συγγνώμη πριν φύγουμε από κει, με τον Μανιά γνωριστήκατε στην Πάτρα;
- Κ.Γ. Ναι, στην Πάτρα.
- Ερ. Στο υγειονομικό;
- Κ.Γ. Όχι, εκεί ήμασταν στο κέντρο εκπαίδευσης, νεοσύλλεκτοι.
- Ερ. Και παίζατε παρέα εκεί, στο στρατό;
- Κ.Γ. Ναι έπαιζε αυτός κι έπαιζα κι εγώ. Κάθε Κυριακή παίζαμε τότε - τότε στους νεοσυλλέκτους.
- Ερ. Ωραία. Ναι.
- Κ.Γ. Και μετά τον Τζαγκαράκη ήτανε ο Κουμιώτης, ο Χατζάκης, ο κύριος από 'δω. Αυτόν τον κύριο τον πήρα μόλις απολύθηκε από στρατιώτης και δεν είχε πιάσει λαούτο. Δεν είχε πιάσει λαούτο.
- Ερ. Ο κ. Μανόλης;
- Κ.Γ. Ναι, δεν είχε πιάσει λαούτο. Αλλά είδα ότι είχε ζήλο στη δουλειά είχε. Μετά ήτανε ο Χαριτάκης, ήτανε ο Δεληδάκης, ήτανε ο Κουμιώτης ο Γιώργ... ο Μανόλης, ξεχάσαμε κανέναν, δύμισε τους, ρε Μανόλη.
- Ερ. Με τον κ. Μανόλη από τότε συνεργάζεστε;
- Λ.Ε. Από το '69, συνεργαστήκαμε από το '69 που με πρωτοπήρε μέχρι το '77.
- Κ.Γ. Μαζί μου, συνέχεια. Όχι το '77, το '79, δεν παίζαμε στο περίπτερο το '77, δεν παίζαμε ένα χρόνο εκεί και κάτι;
- Λ.Ε. Ναι, το '77 με '78 ήτανε η τελευταία χρονιά.
- Ερ. Και από τότε; Από το '77 μέχρι σήμερα;
- Λ.Ε. Παίζουμε σποραδικά, αν τύχει κάνα γλέντι δικό μου ή δικό του.
- Ερ. Και με τον Γιάννη;
- Κ.Γ. Με τον Μαρκογιάννη... Ε! Τον γιατρό; Ο Γιάννης... τελευταίο δίσκο τον έκαμα και φταίει αυτός. Μου λέει «θείε θέλω να γράψουμε ένα δίσκο». «Βρε παιδί μου», του λέω, «εγώ θα τον εφτιάξω». «Αν δεν με παρακινούσε θα τα είχα παρατήσει, όχι θα τα είχα παρατήσει θέλω παρακίνηση». Εδώ ετοιμάζω να κάνω επανέκδοση τα παλιά μου κομμάτια, επανεκτέλεση την

δεκαετία του '60 και δεν έχω και χρόνο. Είναι κι η γυναίκα μου που είναι και άρρωστη και αν δεν έρθει ο Γιάννης να κάτσομε ή ο Μανόλης αν κάτσομε να με παρακινήσουν ξέρω εγώ... δεν...

CD 2

Κ.Γ. Θυμάσαι που κοιμούνταν μια φορά ο Μανιάς και του λέω «αν δεν κοιμηθείς μια βραδιά θα σου δώσω» του λέω «όσα θες». Στις 11:00 η ώρα τον έπαιρνε ο ύπνος. Γεμάτο το μαγαζί.

(Γελάνε)

Ερ. Με τον Μαρκογιάννη έχετε συνεργαστεί;

Κ.Γ. Ναι, και τις φίλενάδες έχουμε γυρίσει μαζί. Λοιπόν πάμε τώρα και συνεχίζομε απ' τους λαουτιέρηδες. Με τον Βασιλάκη, με τον Ξυλούρη, με τον Ψαρογιάννη, τον ανιψιό μου τον Γιάννη.

Ερ. Παρένθεση: άλλος από την οικογένεια παίζει λαούτο;

Κ.Γ. Όχι.

Ερ. Λύρα;

Κ.Γ. Παίζει και δεν το ξέρω; Ένα παιδάκι παίζει τώρα, μια δόση που παίζει αλλά δεν νομίζω να προχωρήσει, δεν έχει όρεξη.

(Διακοπή)

Κ.Γ. Να μην παρεξηγηθώ, αλλά πού θα το ακούσουνε;

Λ.Ε. Τση είπες, δεν έχει άλλους.

Κ.Γ. Δεν έχει;

Λ.Ε. Δεν έχεις άλλους.

Ερ. Με τον κ. Μαρκογιάννη;

Κ.Γ. Είπαμε τους Μαρκογιάννηδες, είπαμε τον Βασιλάκη, τον Ψαρογιάννη, τον Χαριτάκη, αυτούς που έχω γράψει δίσκο, μιλάμε. Με το Μανόλη τώρα έχομε γράψει πολλούς δίσκους, με τον ανιψιό μου τον Γιάννη ο τελευταίος δίσκος.

Λ.Ε. Τον συχωρεμένο τον Παπατσαρά.

Κ.Γ. Ναι, με τον Παπατσαρά τον συχωρεμένο. Ναι και με αυτόν γράψαμε. Δυνατό λαούτο. Πώς τον επήρα στο μαγαζί να σου πει ο Μανόλης την ιστορία του να γελάς. Τον πήρα με ένα παντελόνι και φορούσε καβάλους.

Ήρθε στο μαγαζί. Παίζαμε στον «Ερωτόκριτο» και έχει φύγει ο λαουτιέρης μου και κάποια στιγμή έρχεται και παίζουμε μαζί και θγαίνουμε και παίζουμε και λέω τι λαούτο είναι αυτό! «Πώς σε λένε μωρέ»; Λέει «Μανούσο». «Από πού είσαι»; «Απ' τις Δαφνές». «Αν σου κάνω πρόταση έρχεσαι»; Λέει «αν έρχομαι!». Και την επομένη έρχεται πραγματικά. Έφυγε ο άλλος λαουτιέρης που είχα. Και τον επαίρω και κάνω τρία κοστούμια. Ένα, δύο και αυτουνού τρία, τα ίδια. Τα ίδια πουκάμισα, τις ίδιες κάλτσες, τα ίδια παπούτσια. Και τον επαίρω και πάμε στις Δαφνές και τον θωρεί η μάνα του και χάρηκε. «Παναγία μου το παιδί, Παναγία μου το παιδί». Τα πληρώσανε βέβαια τα παιδιά, δεν λέω. Και τότες είχε μια... θυμάσαι που διαζότανε ρε Μανόλη στο παίξιμο.

Λ.Ε. Με τον Αλέκο έχεις γράψει.

Κ.Γ. Και με τον Αλέκο, ναι.

Ερ. Πώς τον λένε;

Κ.Γ. Κοκαράκης. Σιγά Μανούσο, σιγά Μανούσο.

Λ.Ε. Και με τον Κωστή τον Καμάρη έχεις παίξει.

Κ.Γ. Άλλο έχω παίξει και άλλο έχω γράψει. Άμα βάλουμε όσους έχω παίξει, ώχου! Δεν τις θυμούμαι, πού να τους θυμηθώ τώρα. Εδά τους τελευταίους, και δεν έχω παίξει με τον φίλο σου τον Φραγκιαδάκη. Τον Μιχαλιό τον Φραγκιαδάκη το πήραμε κοπέλι στην Αθήνα μαζί και είχε νοικιάσει μια κάμαρα, του πήραμε στρώμα και κρεβάτι και τον μαθαίναμε.

Ερ. Με τον Γιώργο τον Φραγκιαδάκη έχεις καμιά σχέση;

Κ.Γ. Τον Γιώργο, πώς έχουμε παίξει και με το Γιώργη μαζί.

Ερ. Μιγάλης; Δεν πρέπει.

Κ.Γ. Ξαδέρφια είναι. Πρώτα ξαδέρφια από το ίδιο σόι. Και ο Γιάννης. Ο Γιώργος και ο Γιάννης είναι αδέρφια ή άλλο Γιώργο λέτε εσείς;

Ερ. Τον Φραγκιουδάκη λέει τον λυράρη.

Κ.Γ. Από τον Άγιο Θωμά. Άλλο Φραγκιαδάκης, άλλο Φραγκιουδάκης.

Ερ. Ο Φραγκιαδάκης ο Γιώργης που λέμε είναι ένας μαντιναδολόγος;

Κ.Γ. Όχι, είναι λαουτιέρης.

Ερ. Γιατί έχουμε ακούσει και Φραγκιαδάκης.

- Κ.Γ. Και ήτανε δύο αδέρφια, Γιάννης, και Γιώργος. Δεν μπορώ να τους θυμηθώ και ζητώ συγνώμη. Τον Καφαντάρη...
- Ερ. Να γυρίσουμε λίγο πίσω να κάνω μια ερώτηση και να ολοκληρώσουμε την συνέντευξη. Ποιο ήτανε το ερέθισμα σας για να ξεκινήσετε τη λύρα; Από την οικογένεια, από την μητέρα σας, από μέσα σας;
- Κ.Γ. Μέσα μου το είχα.
- Ερ. Πότε για πρώτη φορά ξεκινήσατε να πείτε θα πάω να ξεκινήσω τη λύρα.
- Κ.Γ. Δυο ξύλα έπαιζα. Μου άρεσε η λύρα από μικρό παιδί.
- Ερ. Από οκτώ χρονών;
- Κ.Γ. Ναι, από μικρό παιδί με έβανε ο δάσκαλος και τραγουδούσα. Ο συχωρεμένος ο γέρος ο Ντραμουντάνης μας έκανε μάθημα Ωδίκης. Και όταν τραγουδούσαμε εγώ και ο Ξυλούρης σκεπάζαμε τση άλλους.
- Ερ. Ποιος Ξυλούρης;
- Κ.Γ. Ο Νίκος.
- Ερ. Ο Νίκος.
- Κ.Γ. Και μια μέρα επήγε ο πατέρας του Ξυλούρη, δεν ήτανε καλός στα γράμματα και του λέει «μα πώς πάει ο γιος μου»; «Δεν πάει καλά», του λέει. «Ίντα θα γενώ μωρέ»; «Μην τόνε φοβάσαι» του λέει ο δάσκαλος. «Αυτόν να μην τον εφοβάσαι, έχει καλή φωνή». Και όταν εγώ πρωτόμαθα λύρα λίγο, με την λύρα μου μαθαίναμε και πηγαίναμε στο σπίτι του. Και μου λέει έτσι ο πατέρας του «άστο μωρέ Γιώργο, μα δεν μαθαίνει αυτός, βρε Γιωργιό μου δεν μαθαίνει αυτός». «Αυτός ο άνθρωπος να μάθει του λέω, γιάντα πως έμαθα εγώ» του λέω, «μαζί θα μάθουμε». Ήξερα ότι ο άνθρωπος είχε ρυθμό.
- Ερ. Εσείς ήσασταν μεγαλύτερος;
- Κ.Γ. Ναι, δυο - τρία χρόνια, θα σε γελάσω, δυο ή τρία; Μάλλον δυο χρόνια.
- Ερ. Όποτε είχατε ξεκινήσει δηλαδή και πηγαίνατε να δείξετε στον Ξυλούρη τη λύρα.
- Κ.Γ. Όχι ακριβώς να του δείξω, απλά επήραινα την λύρα και την παίζαμε εκεία μαζί, κοπέλια.
- Ερ. Πώς βγάζατε του σκοπούς; Από πού τους ακούγονται, από τα πανηγύρια; Ή είχατε κανένα ραδιόφωνο;

- Κ.Γ. Είχαμε εκείνη την εποχή ένα φωνόγραφο.
- Λ.Ε. Γραμμόφωνο.
- Κ.Γ. Γραμμόφωνο με το χωνί, και τον είχε ο Μπάμπης και είχε δυο δίσκους. Ένα του Μπαζεβάνη..., ένα, ε!... Παναγία μου... και άλλο ένα του Φουσταλιέρη. Μετά βγήκανε και οι βελόνες. Και ύστερα ακούσουμε από την εκπομπή του Κουτσορέληδες που κάνανε το '47-48, το «Κρητικό μεσημέρι», μισή ώρα κάθε μεσημέρι, και είχαμε πάρει δυο ραδιόφωνα. Ένα είχε ο Ψαράκης, και ένα ο Μπογιατζής στα Ανώγεια. Του Ψαράκη, του Νίκου τώρα ο πατέρας έκανε καφενείο. Και πηγαίναμε και όταν είχε ένα σύννεφο είχε παράσιτα και δεν έπαιζε λέει. Και ξεκαθαρίζαμε έτσι λίγο - λίγο και βαστούσαμε τώρα τη λύρα, αλλά είχαμε εμείς τώρα τα ακούσματα από κει πέρα. Γιατί εκείνα τα χρόνια κάνανε καντάδες, όχι καντάδες, παρέες. Πολλές παρέες. Δηλαδή οι βοσκοί, οι νέοι ήτανε στα όρη, εκατεβαίνανε στο χωριό κάνανε πέντε μέρες και έπρεπε να γλεντίζουνε. Δεν είχανε άλλα, πού να πάνε.
- Ερ. Με τι γλεντούσανε;
- Κ.Γ. Με τη λύρα.
- Ερ. Με κοντυλιές, με συρτά;
- Κ.Γ. Με συρτά, κοντυλιές, με τη λύρα.
- Ερ. Το μαντολίνο υπήρχε να παίζει μόνο του;
- Κ.Γ. Δεν είχαμε τότε. Μετά πήρε ένας, ο Μυρομανόλης, πώς τον λένε μωρέ εκείνον τον επίθετο του; Αεράκης. Πήρε ένα μαντολίνο και έπαιζε με τον Στραβό.
- Ερ. Δηλαδή έπαιζε συνοδεία ή...
- Κ.Γ. Συνοδεία.
- Ερ. Στην καντάδα θα μπορούσε να ήτανε μόνο του;
- Κ.Γ. Όχι, όχι. Στην καντάδα όχι. Ε! τι άλλο τώρα θα ήθελα να πω; Από πού είχα τα πρώτα ακούσματα. Μου άρεσε η λύρα, η κρητική μουσική, πάντα η μουσική αλλά η κρητική μου άρεσε ιδιαίτερα.
- Ερ. Έπαιζες κανέναν άλλος στην οικογένεια σας;

- Κ.Γ. Όχι. Δεν έπαιζε, κανένας. Αλλά σε γάμο, σε γάμο μπορεί να με πάρει η μάνα μου να κοιμηθώ. Παναγία μου. Ξημερώνονταν το γλέντι κι εγώ καθόμουνα σε μια γωνιά.
- Ερ. Αν θέλαμε να πούμε ποιον είχατε πρότυπο, σε ποιον θέλατε να μοιάσετε, υπήρχε κάποιος τέτοιος άνθρωπος ας πούμε, κάποιος λυράρης; Ή μπορεί να μην είναι και λυράρης, μπορεί να έπαιζε κάποιος λαούτο, είχατε κάποιο πρότυπο;
- Κ.Γ. Κοίταξε είμαι ευχαριστημένος με τον εαυτό μου.
- Ερ. Όταν ήσασταν μικρός;
- Κ.Γ. Όλοι μου αρέσουν.
- Ερ. Όχι σε αυτό το στάδιο, στα πρώτα βήματα, όταν ξεκίνησες. Είχατε κάποιο πρότυπο στο οποίο θέλατε να μοιάσετε; Να λέγατε τι ωραία που παίζει αυτός, για παράδειγμα.
- Κ.Γ. Μου αρέσανε όλοι. Το πρώτο άκουσμα που άκουσα λέω, εκτός Ανώγεια ήτανε του Κλάδου. Οπτικώς, και να τότε βλέπω κιόλας.
- Ερ. Στο ραδιόφωνο όμως ακούγατε τους Ρεθυμνιώτες που ήτανε από δω.
- Κ.Γ. Τι να προλάβω να ακούσω;
- Ερ. Ποιους παίζανε τότε στο ραδιόφωνο, θυμάστε;
- Κ.Γ. Ήτανε ο Κουτσοουρέλης ο Μανόλης και ο Γιώργης. Και βάνανε διάφορους λυράρηδες και βιολιά από τα Χανιά. Αλλά ήτανε μόνο μισή ώρα, πού να προλάβεις να ακούσεις και τι να ακούσεις και τι να πάρεις.
- Ερ. Όποτε κυρίως...
- Κ.Γ. Ύστερα βγαίνανε οι δισκογραφίες. Αρχίζανε και βγαίνανε με τους δίσκους έβγαλε ο Σκορδαλός το '51 Μονάχα εκείνος που αγαπά, μετά έγραψε ο Μουντάκης Δεν θέλω μέσα στην καρδιά μετά έγραψε ο Σκορδαλός...
- Ερ. Αυτά τα ακούσατε στο Ηράκλειο;
- Κ.Γ. Αυτοί οι δύο γράφανε τότες σας.
- Ερ. Πού τους ακούσατε αυτούς τους σκοπούς για πρώτη φορά; Στο Ηράκλειο;
- Κ.Γ. Στο Ηράκλειο. Μετά... Εμένα η γυναίκα μου είχενε λεφτά και μου πήρε να με κάνει τον επιχειρηματία. Χοντρομπακάλικο, χοντροεμπόριο. Εγώ είχα ένα μαντολίνο και τη λύρα, δεν ήθελε τη λύρα, δεν την ήθελε τη λύρα γιατί εκείνο τον καιρό αν έπαιζες λύρα, σου λείει... πέρα - πέρα. Και εγώ ο

κακομοίρης μαράζωνα. Απολύθηκα από το στρατό και μου ανοίγει την επιχείρηση. Και μια στιγμή, βερεσέ όλα. Μπακάλικα στα χωριά άντε τώρα... Εμένα... δεν μπορούσα άλλο... Εγώ δεν θέλω, είχα σπάσει τη λύρα. Και σηκώνομαι και έρχεται ο Ευλούρης και μου κάνουνε καντάδα με τον Κίμων και με τον Πόλο και με τον Φασουλά και με τον Βαγγέλη. Κατά τις 1:00 η ώρα και μου παίζουνε Δε θέλω μέσα στην καρδιά του Μουντάκη. Και σηκώνομαι αμέσως και ανοίγω την πόρτα και τους βάζω μέσα. Ότι είχα μέσα τους κέρασα, ξέρω 'γω. Κάτσανε μισή ώρα και φύγανε. Το πρωί εγώ δεν κοιμήθηκα. Σηκώνομαι το πρωί και πάω και παραγγέλνω μια λύρα και γυρίζω...

Ερ. Από το Ρέθυμνο την πήρατε;

Κ.Γ. Ναι, από του Σταγάκη. Και παίρνω τη λύρα, την βρήκα έτοιμη εκεί πέρα, την έσπασα τη λύρα, πήρα άλλη.

Ερ. Γιατί τι σπάσατε;

Κ.Γ. Δεν ήθελε να παίζω λύρα.

Ερ. Και πήρατε και τη σπάσατε εσείς;

Ερ. Η γυναίκα σας.

Κ.Γ. «Δεν την έσπασες τη λύρα»; τση λέω. «Δεν σου είπα ότι δεν θα πάρω άλλη. Πήρα άλλη».

Κ.Ι. Διπλωματικά τώρα το έφερε.
(Γελάει)

Κ.Γ. Και ήρθαμε σε ρήξη.

Ερ. Πόσο καιρό είχατε σταματήσει να παίζετε λύρα;

Κ.Γ. Τέσσερις - πέντε μήνες. Αλλά εγώ είχα μείνει μισός.

Ερ. Δεν αντέξατε περισσότερο.

Κ.Γ. Όχι, όχι. Και ήρθαμε σε ρήξη και πάμε στον εισαγγελέα. Με πάει στον εισαγγελέα. Και μας ελέει ο συχωρεμένος ο δικαστής «τι δουλειά έκανε ο άνδρας σου; Τι δουλειά έκανε όταν τον πήρες»; Λέει «έπαιζε λύρα». «Κάτσε» της λέει. «Επαγγελματικά»; «Ναι, πήγαινε και στα γλέντια...». «Αν το βράδυ έχω μια βάφτιση και βαφτίζω το παιδί μου είχα μια εκδήλωση στο σπίτι μου, και τον εκαλέσω δεν μπορεί να μου αρνηθεί. Αφού κάνει αυτό το επάγγελμα. Ότι δικαιώματα έχω εγώ σε αυτόν τον

άνθρωπο έχεις και εσύ» τση λέει, «επί λέξει». «Και άμα του ξανακάνεις σκηνή θα του δώσω εγώ το διαζύγιο. Αν σου αρέσει». Μου λέει «εσύ»; Λέω εγώ «πρώτα θάνω τη λύρα μου και μετά θάνω και τη γυναίκα μου και τη μάνα μου και τα αδέρφια μου τα πάντα, τον κόσμο όλο. Πέρα μετά από τη λύρα θάνω οικογένεια μου και τον κόσμο. Πρώτα θάνω το Θεό, τη λύρα και μετά θάνω την οικογένεια μου και τον κόσμο όλο. Τίποτα άλλο». Και της λέει «Κυρά μου αν δεν σου αρέσει ειθάλλως να χωρίσετε». Τι να κάνει και η κακομοίρα, λέει αλλά πρέπει να ανοίξω μαγαζί και πάω και ανοίγω ένα καφενείο και θάνω δυο σερβιτόρους και δούλευα φουλ. Και παίρνω και ένα πικ-άπ, εκείνη την εποχή και βγάνει ο Μουντάκης ύστερα τον δίσκο το Ζητιάνο και βγάνει με τον Μανιά στο Ρέθυμνο ο Αυγερινός, έ, μωρέ!

Λ.Ε. Τον Πραγματευτή.

Κ.Γ. Μετά βγήκε ο Πραγματευτής μετά, μετά. Βγάνει ο Σκορδαλός και έρχεται το '58. Εγώ πια είχα γίνει λυράρης. Ήθελα να γράψω και εγώ. Με καλούσανε στα χωριά, ανάθεμα με αν δεν παίζω λύρα και δεν το κατέχω.

Ερ. Είχατε δηλαδή μέχρι να ηχογραφήσετε το δίσκο, παίζατε; Ήσασταν γνωστός.

Κ.Γ. Ναι, ναι. Μετά που έκλεισα το καφενείο γινότανε ηφαιστειο όλη η Κρήτη.

Ερ. Κύριε Καλομοίρη έχετε μαθητές. Ήρθανε αυτά τα παιδιά και σας βρήκανε είναι μικροί οι μαθητές σας, είναι μεγάλοι;

Κ.Γ. Μικροί μαθητές, δέκα χρονών. Είχα και έναν εξήντα επτά χρονών και μάθαινε λύρα, απόστρατος του Ο.Τ.Ε.

Ερ. Έμαθε;

Κ.Γ. Έκατσε έξι - επτά μήνες σημείωσε τον Αποκόρωνα ίσα- ίσα και έφυγε.

Ερ. Πού κάνετε, είναι ιδιαίτερο που κάνετε ή διδάσκετε στο Μουσικό Γυμνάσιο;

Κ.Γ. Είχα στο όχι, στο Ολυμπιακό Ωδείο είχα πάει τρία χρόνια. Αλλά έβλεπα και την εκμετάλλευση των παιδιών μου λέγανε τα αφεντικά «μην προχωρείς τα παιδιά», αλλά ήτανε ένα παιδί που δεν μπορεί να το έχω στην Πρώτη τάξη, έβλεπες ότι είχε ταλέντο και πάω και λέω του πατέρα του, «το παιδί πάρτο και πήγαινε το σε άλλο Ωδείο γιατί έτσι και έτσι». Και πάει ο πατέρας του και το λέει. Και μου λέει «έτσι και έτσι έκανες». «Ναι

το έκανα και εγώ θα φύγω» του λέω. Δεν μου αρέσει, καθήλωνε τα παιδιά. Θα βγάλει τη σαιζόν και δεν θα ξέρει πέρα από την Εαστεριά, το πρώτο το κομμάτι. «Μα είναι δυνατόν»» του λέω «αυτό το παιδί να το έχω στην Εαστεριά να το καθηλώνω, γιατί»; Για να παίρνουνε λεφτά. Τον τρίτο χρόνο έφυγα.

Ερ. Και τώρα;

Κ.Γ. Τώρα έχω στο σπίτι μου. Έχω μια κάμαρα και έχω έξι - επτά παιδιά κάνει την ώρα του και φεύγει.

Ερ. Στο μουσικό Γυμνάσιο διδάσκατε;

Ερ. Τι σύστημα χρησιμοποιείς;

Κ.Γ. Σολφέζ.

Ερ. Δηλαδή; Μπορείς να μας το πεις αυτό λίγο;

Κ.Γ. Λοιπόν, πρακτικά. Μαθαίνει πρώτα το όργανο πώς το λένε όλο, πώς το πιάνει το όργανο, έτσι; Και μετά αρχινούμε την ονομασία των χορδών, Λα-Ρε-Σολ. Τσι γράφω απάνω τση νότες, όλες.

Ερ. Τις γράφετε σε πεντάγραμμο τέτοιο;

Κ.Γ. Όχι. Στη λύρα, τη Σι, τη Ντο, τη Ρε, τη Μι. Μετά τη Μι, μετά τη Μι, μετά τη Φα μετά τη Σολ και μετά τη Λα. Έτσι; Και μετά κατεβαίνουμε από τη Λα στη Σολ, τη Σι πάλι, τη Ντο και τη Ρε. Αυτές είναι οι νότες. Και του αρχινάω ύστερα...

(Ρι ρι ρι ρι)

... και ούτω καθ' εξής, μια- μια χορδή και μετά τους θάνω και τις νότες και μετά αρχίζω Σολ:

(Τραγουδάει: Σολ Λα Σι Ντο Ρε Μι Φα (τραγουδάει Φα#) Σολ Λα Σι)

Και ούτω καθ' εξής. Πάει επάνω. Και επιστροφή.

(Λέει Σολφέζ τις νότες)

Μετά το θάνω αφού μάθει τις νότες καλά το δείχνω το δοξάρακι, τη μύτη μετά πάει στη μέση, μετά στο γρήγορο.

Ερ. Στο δοξάρι του δείχνεις να σπάει τον καρπό;

Κ.Γ. Βέβαια. Ασκήσεις τρεις μήνες υποχρεωτικώς χωρίς να πατήσει δάκτυλο.

Ερ. Ανοιχτές δηλαδή, μόνο το δοξάρι.

Κ.Γ. Ναι, μόνο. Για να σπάσει, ναι. Και αρχίζει:

(Τραγουδάει Σολφέζ: Λα Λα Σολ Σολ, Λα Λα Σολ Σολ)

μέχρι να σπάσει ο καρπός του να σπάσει.

Ερ. Και μετά όταν θέλεις να του διδάξεις μια μελωδία, τη γράφεις σε νότες;

Κ.Γ. Όχι. Αν...του γράφω στον πίνακα. Και του λέω τι προλαβαίνεις να πάρεις, αν δεν προλάβεις να πάρεις αν μου το πεις, να με ρωτήσεις, να με ρωτήσεις, να το θάνεις εδώ. Εδώ!

Ερ. Πώς το γράφεις;

Κ.Γ. Εδώ.

Ερ. Στο πεντάγραμμο το γράφετε ή σε μια σελίδα;

Κ.Γ. Στη λύρα, στη λύρα. Τι προλαβαίνεις; Είναι παιδιά που αμέσως το αρπούνε, αλλά αν δεν το βάζεις εδώ, τίποτα, διότι στο Ωδείο τα γράφαμε στο πεντάγραμμο περίπου και δίναμε στο παιδί και το παιδί έφερνε το χαρτάκι εκεί πέρα ούτε το άνοιγε και γύριζε διαβασμένος όχι.

Ερ. Και τις αξίες πώς τις δείχνετε; Ακουστικά; Του τραγουδάτε τις αξίες της κάθε νότας;

Κ.Γ. Βεβαίως, του τραγουδάω κιόλας. Τα λέμε μαζί. Πιάνομε τη λύρα και λέμε Σολ...

(Τραγουδάει Σολφέζ: Σολ Λα Σι Ντο Ρε Μι)

Τραβάει μια - μια νότα. Όλο το δοξάρι. Όλο του λέω από τη μύτη να πάει κάτω, μέχρι τέλους.

(Τραγουδάει Σολφέζ αργά για να δείξει όλο το δοξάρι: Σολ Λα)

Από την αρχή και ούτως κάθε εξής και βγαίνουνε απάνω και κατηφορίζουμε πίσω. Μετά που θα πάρει αυτό το πράμα πάμε:

(Τραγουδάει Σολφέζ σε γρήγορο ρυθμό: Σολ Σολ, Λα Λα, Σι Σι, Ντο Ντο, Ρε Ρε)

και το θάνω και τα λέει και το παίζει. Και το θάνει εδώ.

Ερ. Τραγουδάει δηλαδή ταυτόχρονα.

Κ.Γ. Βεβαίως, γιατί πληρώνει ο άνθρωπος, την ώρα του την πληρώνει λεφτά. Και άμα του το βάλω στο χαρτάκι ετελείωσε. Αυτό κάνανε στο Ωδείο. Λοιπόν, τελειώσαμε;

Ερ. Όχι. Μισό λεπτό. Το Καλομοιριστικό ύφος το έχει κανείς από τους μαθητές σας;

- Κ.Γ. Ναι. Έχω ένα ανιψιό και παίζει... δεν τον βάλαμε εκείνο το κοπέλι. Έχουμε ένα Καλομοιράκι και παίζει καλή λύρα, ο Νίκος. Και τον είχα εγώ, εμάθαινε από μένα και ύστερα επήγε και στου Μουντάκη και παίζει Καλομοίρη και Μουντάκη τέλεια. Είναι και καλός λυράρης.
- Ερ. Και μια τελευταία ερώτηση θα ήθελα. Το μαντήλι που βάζετε στο πόδι...
- Κ.Γ. Για να μην γλιστράει η λύρα. Για να μην γλιστράει στο παντελόνι. Γλιστράει όσο να 'ναι. Κι η λύρα πρέπει να σαρκώνει στο σώμα, να γίνεται ένα σώμα. Γιατί άμα...
- Κ.Ι. Είναι η τεχνική που πρέπει να την πιάνει κανείς με το μεγάλο δάκτυλο για να την κουμαντάρει, είναι ένα πολύ σημαντικό κεφάλαιο που θυμάμαι μου το είχες πει.
- Κ.Γ. Ναι. Αν πιάσεις τη λύρα και δεν ενσαρκωθεί με το σώμα σου να γίνει ένα σώμα με το όργανο έτσι που την κρατάς μια στιγμή θα σου κάνει αυτό το πράγμα. Θα σου φύγει και ξέρεις τώρα, χιλιοστό να φύγει θα φύγει και το δάκτυλο και δεν πάει καρφί στην... Εδώ γλιστράει.
- Ερ. Την ακουμπάνε πάνω εδώ;
- Κ.Γ. Αυτά είναι παλιά... Την πρώτη λύρα την ακουμπούσαμε εκεί απάνω κι εμείς εκεί. Και εγώ την ακουμπούσα όταν ήμουνα μαθητής.
- Ερ. Και γιατί το παράτησες μετά;
- Κ.Γ. Δεν βόλευε, ήταν και η λύρα μεγάλη, εκείνη... από τη βροντόλυρα που λέγαμε και έπιανε το χέρι μου να την εκρατάω ψηλά. Και έβγαινε εκεί το κεφάλι της. Ύστερα τώρα συνηθίσαμε και εμείς έτσι, το πρωτοείδαμε κι εμείς έτσι, δεν θυμάμαι και εγώ πού το είδα.
- Ερ. Αν ήτανε ένα σκοπό να κρατήσετε στην αιωνιότητα ας πούμε ποιος θα ήτανε αυτός;
- Κ.Γ. Δεν μπορώ να κάμω διαχωρισμό. Είναι ορισμένα κομμάτια που έχουνε μεγάλη τεχνική, όπως π.χ. αυτό που παίζαμε με το Γιάννη.
- Ερ. Να στο πω εγώ το ίδιο πράγμα αλλιώς.
- Κ.Γ. (Τραγουδάει το σκοπό)
- Ερ. Να στο πω αλλιώς, εμάς ποιο τραγούδι θα μας αφιέρωνες δικό σου, για τη σημερινή ημέρα;
- Κ.Γ. Μεγάλη ερώτηση αυτή. Όλα. Όλα γιατρέ. Όλα Καλομοίρη - Κακομοίρη.

- Ερ. Και τα παιδιά του τα αγαπάει όλα κανείς το ίδιο, σε κάποιο έχει μια αδυναμία - να την σκληρύνουμε λίγο την ερώτηση - πες όπως είναι γραμμένα αυτά τα οποία θα γράψουμε εμείς και θα υπάρχουνε αυτά που θα γραφτούν σε παρτιτούρες γίνεται μια καταστροφή και σου λένε ότι μόνο ένα θα μείνει. Ποιο θα ήτανε αυτό;
- Κ.Γ. Αυτό που είπα προηγουμένως.
- Ερ. Ποιος είναι αυτός ο τίτλος;
- Κ.Γ. *Ε, Θε μου αγάπες τρυφερές.*
- Ερ. Ο μουσικός κ. Καλομοίρη νομίζετε ότι γεννιέται ή γίνεται;
- Κ.Γ. Γεννιέται. Γίνεται... κοίταξε να δεις. Δεν μπορεί να γίνει, όταν δεν τον έχεις μέσα σου δεν μπορείς να γίνεις και αν πας στα μεγαλύτερα Ωδεία του κόσμου. Όταν δεν την έχεις τη μουσική μέσα σου, τελείωσες. Ο μουσικός πρέπει να κοιμάται με το όργανο του και να ξυπνά και με το όργανο του. Και γι' αυτό είπε και ο Καζαντζάκης δεν πρέπει να παντρεύεται ποτέ ένας καλλιτέχνης, δεν εννοώ μόνο... εγώ πάω στον κλάδο μας, εγώ αλίμονο... Λύρες και ... δυο λύρες έχω, μια και μια εδώ. Έχω δυο εγγονές, γιατροί κι οι δυο. Και τις δυο τση έχω μάθει λύρα. Όχι εγώ, μάθανε μόνες τους σαν την έπαιζα εγώ τη λύρα. Λύρα και τον έχω πάρει λύρες και οι δυο.
- Ερ. Κύριε Καλομοίρη, κύριε Ιωάννη και κύριε Μανόλη ευχαριστούμε πάρα πολύ, ήταν τιμή μας που ήσασταν εδώ μαζί μας.
- Κ.Γ. Και εμείς ευχαριστούμε πάρα πολύ. Και εγώ τι να βάλω βαθμό τι να βάλω αυτό που κάνετε είναι μεγάλο για τον τόπο για την παράδοση μας. Είναι μεγάλο πράμα, μεγάλος αγώνας, αλλά μην κάνετε πίσω. Μην κάνετε πίσω για να κρατήσουμε ό,τι έχει μείνει.
- Ερ. Είναι το κουράγιο που μας δίνουν άνθρωποι σαν κι εσάς που ανταποκριθήκατε με τόσο προθυμία.
- Κ.Γ. Μην κάνετε πίσω γιατί πάμε... Κι εγώ θα φύγω από τη ζωή, θα φύγω και θα ήθελα να γυρίσω μετά από είκοσι χρόνια να δω τι έχει μείνει ακόμα. Θα έχουν φύγει όλα ή...; Δεν πιστεύω να φύγουνε... Κοίταξε να δεις η ρίζα είναι ρίζα, όσο και να ξεραθεί το δέντρο που βγάνει θα πετάξει πάλι βλαστάρια, δεν γίνεται, δεν μπορεί να φύγει η παράδοση, δεν μπορεί. Κι όταν υπάρχουν και τέτοιοι άνθρωποι σαν και σας με τέτοιους αγώνες.

Ερ. Και όταν υπάρχουν τέτοια κομμάτια σαν τα δικά σας. Και όταν βλέπετε τώρα και κατεβαίνει ο γιατρός και κατεβαίνετε και εσείς από την Αθήνα και έρχεστε χωρίς αμοιβή, χωρίς τίποτα, είναι μεγάλος αγώνας, ο άλλος έχει το καλύτερο ιατρείο στην Ελλάδα, όταν γιατρέ περάσεις από το Ηράκλειο και πας στο ιατρείο του δουλεύει μόνο με λέιζερ και αυτός και η γυναίκα του. Το καλύτερο ιατρείο στην Ελλάδα λέει πως έχει. Το καλύτερο οδοντιατρείο στο Ηράκλειο. Τη μεγαλύτερη και όμως όσα... στο λόγο της τιμής μου, όταν μπεις μέσα τρελαίνεσαι, λες είναι εδώ ιατρείο τι είναι εδώ. Και δουλεύουνε μόνο με λέιζερ. Για να σου βγάλει ένα δόντι, όχι να σου βγάλει, να σου φτιάξει ένα δόντι, χάθηκες. Είκοσι φορές πας εκεί πέρα, όχι γιατί θα σου πάρει λεφτά, δεν σου βγάλει εύκολα δόντι αν και...

Κ.Ι. Τώρα μιλάμε για μουσικές, δεν μιλάμε για...

Κ.Γ. Τι θέλω να πω; Έχει ραντεβού σήμερα και αφήνει τη δουλειά του και έρχεται γιατί; Αγαπάει τη μουσική, αγαπάει τη παράδοση μας. Και αν θα μπορούσε να σου πει ορισμένα πράγματα τέτοια, έχει κάνει δυοσίες και εγώ που είμαι στη δουλειά μου και ζω από αυτή τη δουλειά, δεν θα αναγνωρίσω τον αγώνα σας, τον κόπο σας και να μην την αγαπώ; Ε, αυτό είναι...

Ερ. Ευχαριστούμε και πάλι. Γεια σας.

Κ.Γ. Σας εύχομαι καλή δύναμη.

Ερ. Ευχαριστούμε πολύ.